

A woman is shown in profile, sitting at a workstation in a control room. She is looking at several computer monitors. The room is dimly lit, with the primary light source being the screens. The screens display various data, including code, graphs, and a large digital clock showing '2:01:49'. The woman is wearing a light-colored sweater and has her hands on a keyboard.

Økt risiko – styrket beredskap

Døgnet rundt voktes nå norske datasystemer mot angrep utenfra. Gjennom 2014 styrket Nasjonal sikkerhetsmyndighet arbeidet med å redusere sårbarheter i samfunnet.

Svaret på økte trusler mot Norge er å redusere sårbarheter og styrke grunnsikringen.

KJETIL NILSEN, DIREKTØR

Leders beretning Kjetil Nilsen

– Økte trusler mot Norge krever bedre grunnsikring, skriver Kjetil Nilsen.

006

Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Overordnet presentasjon av NSMs oppgaver, virksomhet og ressurser.

010

Årets aktiviteter og resultater

Det blir stadig større behov for NSMs tjenester. Slik jobbet vi i 2014.

018

Styring og kontroll i virksomheten

NSM er blitt bedre på styring, men har fortsatt en vei å gå på kontroll.

042

Vurdering av fremtidsutsikter

Alle mål skal nås innen 2017, men behovene øker kontinuerlig.

046

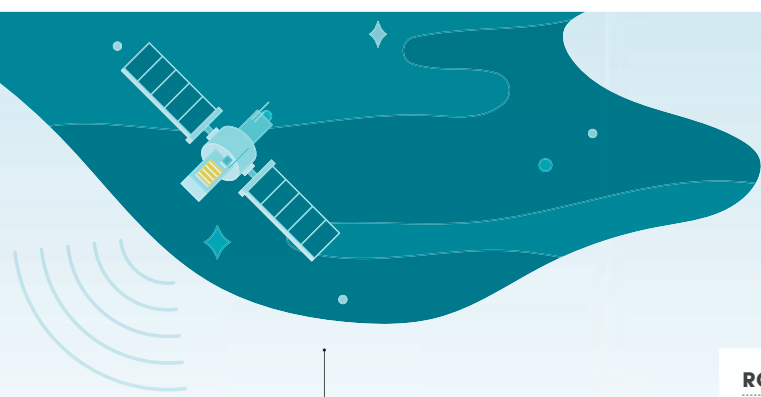
Årsregnskap 2014

Oppstilling av bevilgningsrapportering med kommentarer og noter.

052

Ekspertene på forebyggende sikkerhet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet. Her er noen av oppgavene våre.

ROMSIKKERHET

30 satellitter i EU-programmet Galileo skal i bane rundt jorden fra 2018 for å gi navigasjonssignaler, i tillegg til amerikanske GPS. NSM har ansvar for å følge opp sikkerhetsarbeidet rundt satellittprogrammet på norsk territorium.

VARSLER OG HÅNTERER DATAANGREP

88 alvorlige dataangrep mot Norge ble i fjor håndtert i NSM. NSM varsler og koordinerer håndteringen av alvorlige dataangrep på nasjonalt nivå.

BEDRE SIKKERHETSKULTUR

655 personer deltok i fjor på NSMs årlige sikkerhetskonferanse, og vi kurset høsten 2014 400 deltakere i forebyggende sikkerhet. NSM jobber, i samarbeid med flere aktører, med å styrke sikkerhetskulturen i norske virksomheter.

FØRER KONTROLL

NSM fører kontroll med at datasystemer som skal håndtere sikkerhetsgradert informasjon er godt nok sikret. Vi fører også kontroll med at leverandører som har behov for sikkerhetsgradert informasjon er til å stole på, og gir lisens til foto fra luft.

TESTER DATASYSTEMER

NSM tester om datasikkerheten er god nok gjennom såkalt inntrengingstesting, det vil si kontrollerte dataangrep.

KRITISK INFRASTRUKTUR

Det blir stadig viktigere å sikre kritisk infrastruktur mot dataangrep og andre alvorlige hendelser. Gjennom Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) kan NSM oppdage alvorlige dataangrep mot virksomheter som har kritisk infrastruktur.

SIKRER BYGG OG INSTALLASJONER

NSM fører tilsyn med skjermingsverdige objekter og gir råd og veiledning om hvordan de skal sikres. Et skjermingsverdig objekt er et bygg eller en installasjon som må sikres spesielt mot spionasje, sabotasje eller terror.

FLERE TILSYN

NSM fører tilsyn med at sikkerhetsloven blir fulgt i norske virksomheter. 27 tilsyn ble gjennomført i 2014. Antallet tilsyn er økt de siste årene.

SIKRER MØTEROM

NSM sikrer norske møterom mot avlytting. Vi utfører tekniske sikkerhetsundersøkelser for offentlige etater, myndigheter, og norske ambassader i utlandet.

MANGE SIKKERHETSKLARINGER

27433 klareringssaker ble avgjort med innhenting av personopplysninger fra NSM. En sikkerhetsklaring avgjør om du er pålitelig, lojal og har sunn nok dømmekraft til å håndtere sikkerhetsgradert informasjon.

Vi må redusere sårbarhetene

Svaret på økte trusler mot Norge er å redusere sårbarheter og styrke grunnsikringen. Regjeringens satsing på forebyggende sikkerhet og IKT-sikkerhet gir resultater. Men hele samfunnet må bidra. →

—
Det er mange som er ute etter de store verdiene vi har her i landet. I fjor håndterte vi i Nasjonal sikkerhetsmyndighet 88 alvorlige dataangrep.

VI LEVER I UROLIGE TIDER. Den sikkerhetspolitiske situasjonen endret seg vesentlig i 2014, med krisen i Ukraina, utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika, og forhøyet terrortrussel mot Norge. Etterretnings-trusselen er på et vedvarende høyt nivå. Samtidig øker samfunnets avhengighet av informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Nye tjenester og muligheter dukker opp og forandrer næringslivet, det offentlige og vanlige folks liv. Smarttelefonen er uunnværlig. Virksomheter og infrastruktur blir knyttet sammen på en helt annen måte enn før. Samfunnet blir dermed også mer sårbart.

STORE TAP. Det er mange som er ute etter de store verdiene vi har her i landet. I fjor håndterte vi i Nasjonal sikkerhetsmyndighet 88 alvorlige dataangrep. Nesten alle disse handlet om forsøk på spionasje mot norsk næringsliv og offentlige interesser. Noen ønsker å få tak i informasjon som de kan utnytte politisk eller økonomisk. Det kan være teknologisk informasjon, industrihemmeligheter eller opplysninger av strategisk verdi. I august i fjor varslet vi om det største dataangrepet vi har sett så langt. En serie eposter med virus ble sendt til en rekke virksomheter i olje- og energisektoren. Hendelsene i august 2014 er et konkret eksempel på at vi i Norge står overfor reelle trusler også mot kritisk infrastruktur.

Tapene kan være store. Rundt 19 milliarder norske kroner går årlig tapt for den norske økonomien, ifølge tall fra Center for Strategic Studies og sikkerhetsselskapet McAfee. Dersom andre land får innsyn i politiske vurderinger, militære forhold og annen informasjon som kan påvirke Norges sikkerhet eller våre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser, vil det medføre store tap.

Det er i dette landskapet vi i Nasjonal sikkerhetsmyndighet skal løse våre oppgaver. Jobben med å sikre verdier må gjøres av hver enkelt virksomhet og deres ansatte. Vi i NSM skal sikre samfunnsverdier og redusere sårbarhet. Vi skal forebygge spionasje, sabotasje, terror og andre ville hendelser. Vi skal ivareta rollen som det sentrale direktorat for beskyttelse av informasjon og infrastruktur av betydning for samfunnskritiske og andre viktige samfunnsfunksjoner. Vi skal styrke IKT-sikkerheten i hele samfunnet.

BEDRE RESULTATER. I tråd med de økte sikkerhetsutfordringene har regjeringen satsset på forebyggende sikkerhet og IKT-sikkerhet. NSM er styrket med over 30 prosent de siste årene. Vi har vokst med over 70 årsverk.

Satsingen gir resultater. For å ta noen eksempler: NSM har gjennomført flere tilsyn for å sørge for at sikkerhetsgradert informasjon og skjermingsverdige objekter blir godt nok sikret. Vi følger opp tilsynsobjektene langt tettere enn tidligere. Vi har økt kapasiteten og etablert døgnbemanning i NSM NorCERT, som er vårt operasjonssenter for varsling og håndtering av dataangrep. Det har gjort oss i stand til å varsle og håndtere flere dataangrep mot Norge. Vi har fortsatt styrkingen av arbeidet med å sikre bygg og installasjoner mot sabotasje og terror. I tillegg har NSM i samarbeid med Forsvaret åpnet et nytt kurscenter for forebyggende sikkerhet i Sandvika, og NSM har siden oppstarten kurset hundrevis av personer i forebyggende sikkerhet. Denne veksten skal komme samfunnet til gode.

Styringen av Nasjonal sikkerhetsmyndighet er knyttet opp i langtidsplanen for forsvarssektoren, som går over fireårsperioder. Inneværende periode går frem til 2017. NSM arbeider for å nå alle målene i iverksettelsesbrevet for langtidsplanen innen utgangen av perioden. På flere områder er vi godt på vei. Vi kan rapportere om god måloppnåelse både på områder som økonomistyring, tilsyn, styrking av arbeidet med objektsikkerhet, og råd og veiledning. Flere igangsatte prosesser vil gi effekt fremover i perioden. Det gjelder blant annet forbedring av tilsynsmetodikken, en prosess med ny metodikk for sikkerhetsgodkjenninger av datasystemer, etableringen av en ny seksjon som teknologisk rådgivning, og en ny intern strategi for håndtering av dataangrep.

STOR ETTERSPORSEL. Som du kan lese i NSM-rapporten Risiko 2015, er det store sårbarheter i det norske samfunnet. Risikoen øker for at sentrale kritiske funksjoner, samfunnsviktig infrastruktur, skjermingsverdige informasjon og mennesker blir rammet av spionasje, sabotasje, terror og andre alvorlige handlinger. Utviklingen skyldes blant annet mangelfull sikring, teknologisk utvikling, sikker-

FAKTA

KJETIL NILSEN

Stilling: Direktør
Alder: 54 år
Om: Utdannet politi, jurist og har en mastergrad i ledelse

Det er norske virksomheter som har primæransvaret når det gjelder deres egen sikkerhet. Virksomhetene må fokusere på det de kan gjøre noe med.

hetspolitiske endringer og nye trusler. NSM vurderer at risikoen for spionasje mot norske verdier er høy. Skadepotensialet er stort, blant annet fordi IKT-systemer i økende grad kobles sammen på tvers av sektorer. Det er satt i verk mange tiltak i 2014 for å styrke sikkerheten. Men vi ser at disse tiltakene likevel ikke utvikles i samme takt som truslene.

Dilemmaet vi står overfor, er dette: Samtidig med at risikoen øker, stiger etterspørselen etter tjenestene vi i Nasjonal sikkerhetsmyndighet leverer. Vi opplever at det er et stort og stigende behov for vår kompetanse og veiledning. Det er en krevende utfordring, og går som en rød tråd gjennom beskrivelsen av NSMs måloppnåelse. Antall dataangrep øker, og behovet for å håndtere dem blir større. Behovet for utvikling av nye sikkerhetsløsninger øker. Etterspørselen etter råd og anbefalinger øker. Forventningene til hva vi kan levere øker. Etterspørselen på samfunnsnivå, spesielt i forsvarssektoren, er sterkt økende og større enn NSMs kapasitet. Det har gitt oss noen leveranseutfordringer.

SMARTE LØSNINGER. I en slik situasjon må vi finne smarte løsninger. La meg nevne noen eksempler:

I fjor utviklet vi nye løsninger som kan hjelpe norske virksomheter til selv å oppdage teknologiske sårbarheter. En nyutviklet tjeneste gjør det mulig å oppdage om virksomheten din sender datatrafikk mot IP-adresser som blir brukt til dataangrep. NSMs sensornettverk (Varslingssystem for digital infrastruktur, VDI) er unikt i verden, og gjør det mulig å oppdage avanserte dataangrep mot kritisk infrastruktur. Stadig flere virksomheter knytter seg til dette nettverket for varsling.

I fjor startet også for alvor oppbyggingen av sektorvise responsmiljøer for IKT-hendelser. Disse miljøene setter de ulike sektorene i stand til selv å håndtere langt flere dataangrep, i tett samhandling med oss i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Sist ut var etableringen av et eget miljø i kraftsektoren, Kraft-CERT. NSMs nye kurscenter gir kompetanse og setter norske virksomheter i stand til å styrke sikkerhetsarbeidet internt. En mer fleksibel tilnærming til tilsynsmetodikken gjør oss i stand til å gjennomføre langt flere tilsyn i 2015 enn årene før.

REDUSERE SÅRBARHETER. Det er en sterk forventning til myndighetenes evne til å sikre virksomheter og samfunnet. Myndighetene har et stort ansvar, men kan åpenbart ikke gjøre dette alene. Det er norske virksomheter som har primæransvaret når det gjelder deres egen sikkerhet. Virksomhetene må fokusere på det de kan gjøre noe med. Svaret på flere og nye trusler, er å redusere sårbarheter. Grunnsikring er den enkeltes ansvar. Viktige tiltak på kort sikt er å profesjonalisere arbeidet med sikkerhet. Norske virksomheter må sørge for at de har god nok kompetanse for å sikre seg bedre, eller kjøpe seg riktig kompetanse fra profesjonelle aktører.

Hva er så løsningen for et stadig mer sårbart samfunn? Det er ingen grunn til å tro at det sikkerhetspolitiske bildet, Norges strategiske posisjon i nord eller digitaliseringen av samfunnet vil gjøre oss mindre sårbare i årene som kommer. Vi må derfor jobbe med å redusere disse sårbarhetene på alle nivåer. Som en del av arbeidet med neste langtidsplan for forsvarssektoren, er NSM for første gang bedt om å levere sikkerhetsfaglig råd til forsvarsministeren. Bakgrunnen for oppdraget er den generelle utviklingen i risikobildet over tid. Rådet skal foreligge innen 1. juli, og skal beskrive trender innenfor personell-, informasjons- og objektsikkerhet. Her skal vi komme med våre viktigste anbefalinger om risikoreducerende tiltak i neste langtidsperiode frem mot 2020. Her vil vi presentere løsninger som skal sette Norge i enda bedre stand til å stå imot den økte risikoen. ●

Kolsås, 13. februar 2015

Kjetil Nilsen
Direktør

Dette er Nasjonal sikkerhetsmyndighet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet, og er det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet. Direktoratet er nasjonal varslings- og koordineringsinstans for alvorlige dataangrep og andre IKT-sikkerhetshendelser. →

NSM ER EN EOS-TJENESTE (etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste). Adgangen til åpenhet begrenses av bestemmelser i sikkerhetsloven med forskrifter. Noe informasjon om virksomheten vil derfor ikke kunne presenteres i denne årsrapporten, som er en åpen publikasjon. Slik informasjon vil fremgå av NSMs resultat- og kontrollrapporter (RKR) til Forsvarsdepartementet.

RIKETS SIKKERHET. Hovedoppgaven til Nasjonal sikkerhetsmyndighet er å beskytte sikkerhetsgradert informasjon og skjermingsverdige objekter mot spionasje, sabotasje, terror og andre villedige handlinger.

Vi utøver ansvaret i tråd med Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven), Lov om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar, og forskrift om fotografering mv. fra luften og kontroll av luftfotografier og opptaksmateriale fra luftbårne sensorsystemer. Vi har også en egen sertifiseringsmyndighet for IT-sikkerhet i produkter og systemer (SERTIT).

NSMs oppgaver innebærer blant annet å stille krav, føre tilsyn og kontroll og bygge kompetanse hos landets over 600 virksomheter som er omfattet av sikkerhetsloven. Vi produserer kryptonøkler for å beskytte sikkerhetsgradert informasjon, og er fagmyndighet for arbeidet med sikkerhetsklarerer i Norge.

SAMFUNNETS SIKKERHET. NSM er gitt oppdrag om å varsle om, og koordinere håndteringen av, alvorlige dataangrep gjennom NSM NorCERT (Norwegian Computer Emergency Response Team). I fjor håndterte vi 88 alvorlige dataangrep mot norske virksomheter. Antallet er sterkt økende.

Den digitale utviklingen har ført til betydelig økt sårbarhet i alle deler av samfunnet. Det påvirker også våre ansvarsområder. Derfor er vi opptatt av å redusere sårbarhetene i hele det digitale samfunnet. Regjeringen vil videreutvikle NSM som det sentrale direktorat for beskyttelse av informasjon og infrastruktur av betydning for samfunnskritiske og andre viktige funksjoner.

Justis- og beredskapsdepartementet har samordningsansvaret for forebyggende IKT-sikkerhet i sivil sektor ved kongelig resolusjon 22. mars 2013. Samordningen skal blant annet gjennomføres ved å videreutvikle NSM som det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet i Norge. Videreutviklingen skal bidra til bedret IKT-sikkerhet i samfunnet, og til å møte utviklingen i det stadig mer komplekse IKT-risikobildet.

INDIVIDETS SIKKERHET. Vi er alle avhengige av digitale systemer som fungerer. Sikkerhetsutfordringene omfatter alle nivåer av samfunnet, fra beskyt-

telse av enkeltpersoners PC-er og mobile enheter, til beskyttelse av systemer som er avgjørende for kritiske samfunnsfunksjoner.

NSM har oppdrag om å utvikle, vedlikeholde og løpende formidle et helhetlig IKT-risikobilde, som omfatter forhold knyttet til så vel statssikkerhet og samfunnssikkerhet som individsikkerhet. NSM skal også identifisere og foreslå nasjonale tiltak og krav på området.

Folk flest er viktige for sikkerheten i samfunnet. Det er helt vanlige folk som ivaretar sin egen og andres sikkerhet på arbeidsplassen, som behandler sensitiv informasjon, datamaskiner, mobiltelefoner og nettbrett, og som bidrar til en god sikkerhetskultur. Sikkerhetsbevisstheten hos den jevne nordmann – som leder, kollega og privatperson – påvirker både rikets sikkerhet, samfunnets sikkerhet og egen sikkerhet. Derfor er vi opptatt av å øke bevisstheten om sikkerhet i hele samfunnet, i samarbeid med andre private og offentlige aktører.

SATSINGSOMRÅDER. Satsingsområder for NSM frem mot 2016 er å styrke arbeidet med å varsle, koordinere og bistå i håndteringen av alvorlige dataangrep, øke antallet tilsyn, styrke arbeidet med å sikre skjermingsverdige objekter og videreutvikle og styrke kompetansemiljøene innen forebyggende sikkerhet. NSM skal i tillegg videreutvikles som det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet i Norge.

GRENSEFLATER. NSM er underlagt Forsvarsdepartementet, og rapporterer til Justis- og beredskapsdepartementet i sivile saker. NSM har som sektorovergripende direktorat grenseflater mot, og samarbeider med en rekke ulike aktører, blant andre:

- ▶ Virksomhetene selv, som har primæransvaret for egen sikkerhet. Forsvaret er en av de største virksomhetene vi samarbeider med. Vi samarbeider også nært med store private selskaper som blant annet eier kritisk infrastruktur.
- ▶ De andre etterretnings-, sikkerhets- og overvåkingstjenestene; Politiets sikkerhetstjeneste og Etterretningstjenesten.
- ▶ En rekke ulike sektormyndigheter, som Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, Finanstilsynet og Norges vassdrags- og energidirektorat for å nevne noen.
- ▶ Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), som hovedsakelig har «safety», det vil si sikkerhet mot ikke-villedige hendelser, som ansvarsområde.
- ▶ Direktoratet for forvaltning og IKT i forbindelse med sektorovergripende IKT-sikkerhetstiltak i statsforvaltningen. ©

Den digitale utviklingen har ført til betydelig økt sårbarhet i alle deler av samfunnet. Det påvirker også våre ansvarsområder.

Dataangrep mot Norge

Svært mye av virksomheten til Nasjonal sikkerhetsmyndighet handler om å beskytte informasjon. En av de største truslene er dataangrep; målrettede spionasjeoperasjoner for å få tak i informasjon som har stor verdi for aktørene som står bak. Slik foregår det, og slik jobber vi for å stoppe det.

EPOST

En epost er ofte veien inn i norske datasystemer. I eposten er det som regel et vedlegg, eller en lenke til en nettside. Når mottakeren klikker på vedlegget eller lenken, infiseres datamaskinen av virus, dersom den ikke er godt nok sikret.

INFISERTE NETTSIDER

Infiserte nettsider er en annen vei inn i norske datasystemer. Trusselaktørene infiserer nettsider de vet offeret vil besøke. Nettsiden serverer virus til datamaskinene som går inn på sidene.

EPOSTEN ÅPNES IKKE

NSM har nådd frem med informasjon om sikkerhet, og mottakeren åpner ikke eposten

VIRUSET STOPPES

Eposten eller nettsiden åpnes, men alle dataprogrammer er oppdatert, og virksomheten har god sikkerhetsstyring. De har også fulgt NSMs fire grunnleggende tekniske tiltak for å stoppe dataangrep. Tiltakene stopper 80-90 prosent av alle kjente dataangrep.

HELE DATASYSTEMET BLIR INFISERT

Offeret klikker eller går inn på en infisert nettside. Datamaskinene er ikke godt nok sikret, og viruset kommer inn i datasystemene på jobben.

DATAANGREPET OPPDAGES

Mange dataangrep oppdages først når det er gått tid, i enkelte tilfeller måneder, og i noen tilfeller år. I slike tilfeller har trusselaktørene fått tak i store mengder informasjon. Konsekvensene er store. Ofte er det tilfeldigheter som gjør at denne typen angrep oppdages.

ANGREPET STOPPES

Sikkerhetsleder og datasikkerhetsleder har vært på kurs hos NSM. De har folk som kan håndtere dataangrep og gode logger, og iverksetter tiltak for å stoppe angrepet. De varsler også NSM, som deler informasjon med andre aktører.

VARSLING OG OPPRYDDING

NSM NorCERT kontaktes ofte i slike tilfeller, bistår med teknisk analyse, og koordinerer håndteringen nasjonalt. Vi samarbeider blant annet tett med Etterretningstjenesten og PST i Cyberkoordineringsgruppen.

ANGREPET STOPPES

Kappløpet mellom de som ønsker å stjele informasjon, og de som ønsker å beskytte informasjonen, blir stadig mer utfordrende. Etter at dataangrepet er oppdaget, avverget eller stoppet, starter oppryddingen, både gjennom teknisk opprydding i datasystemene, analyse av hva som har skjedd og informasjonsdeling om hvordan vi kan unngå samme typen angrep fremover.

ALARMEN GÅR I NSM NORCERT, ANGREPET STOPPES

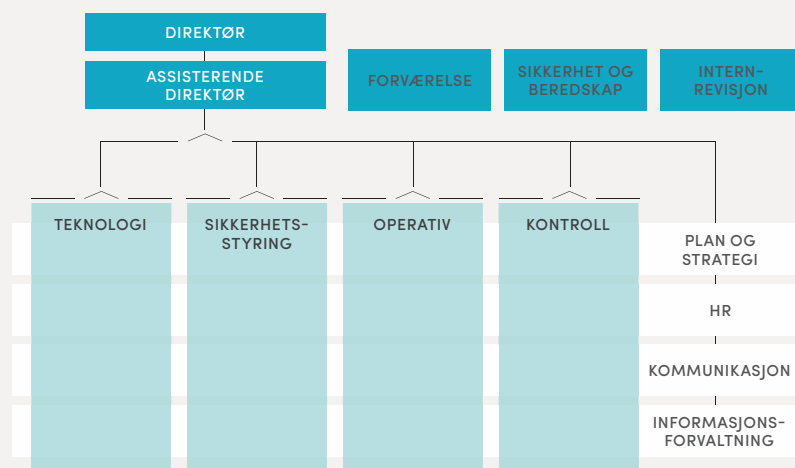
Virksomheten er koblet til Varslingssystem for digital infrastruktur når ondsinnet trafikk oppdages, NSM NorCERT varsler umiddelbart virksomheten, koordinerer nasjonalt, og bistår i håndteringen ved behov. NSM bistår blant annet ved å dele informasjon, drive teknisk analyse, og levere situasjonsrapporter til departementene. NSM NorCERT skal til en hver tid ha oversikt over sikkerhetsstanden på internett i Norge.

Hvem har ansvaret?

Norske virksomheter har hovedansvaret for å forebygge mot dataangrep, og håndtere dem på en god måte. Myndighetsorganene i de ulike sektorene har ansvaret for at sikkerheten i deres egen sektor er god nok. NSM jobber sektorovergripende, og bistår og koordinerer håndteringen på nasjonalt nivå når det gjelder alvorlige dataangrep.

NSMs organisasjon

Kjetil Nilsen er direktør for Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Han er politituddannet, jurist fra Universitetet i Oslo, har Master of Management fra BI, og NATO Defence College. Nilsen har mer enn 25 års bakgrunn fra Politiet, blant annet fra lederstillinger i Asker og Bærum politidistrikt, Politidirektoratet og Politiets sikkerhetstjeneste.

Annette Tjåberg er assisterende direktør i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Hun er utdannet handelsøkonom fra Oslo Handelshøyskole, med videreutdanning fra BI og Forsvarets høyskole. Tjåberg har til sammen 14 års bakgrunn fra Forsvarsdepartementet og sju års erfaring fra privat næringsliv.

Oberst Knut Bjørn Medhus er avdelingsjef for Plan og strategi. Han er utdannet i Forsvaret i Norge og USA, med Master of Science fra National Defense University og US Air War College. Medhus har blant annet vært assisterende luftkontrollinspektør, sjef for Luftforsvarets stasjon Sørreisa og assisterende forsvarstatché i USA og Canada.

Oberst Hans Robert Bjørnaas er avdelingsjef for Teknologi. Han har operativ bakgrunn fra Luftforsvaret og er utdannet ved Luftkrigsskolen, Forsvarets stabsskole og Forsvarets høyskole. Bjørnaas har mer enn 30 års erfaring fra forskjellige lederstillinger i Forsvaret, hvorav de siste 12 årene innen tekniske fagområder.

Hans Christian Pretorius er avdelingsdirektør for Operativ. Han har erfaring fra IT-sikkerhet i offentlig og privat sektor, inkludert Politiet og Etterretningstjenesten. I privat sektor har han jobbet innen shipping og olje og gass, inkludert tre år i Midtøsten. Pretorius er utdannet ved Universitetet i Bergen og BI.

Vigdis Grønhaug er avdelingsdirektør for Kontroll. Hun har utdanning fra Forsvaret, er høyskoleingeniør og økonom og har videreutdanning som IT-revisor fra Forsvarets høyskole. Grønhaug har jobbet 15 år i Forsvaret i ulike stillinger innen tekniske fag og i prosjektstillinger.

Carsten Rapp er avdelingsdirektør for Sikkerhetsstyring. Han er utdannet jurist med tilleggstudium i språk fra Universitetet i Oslo, har befalsutdanning i Forsvaret og videreutdanning ved Forsvarets høyskole. Rapp har jobbet ved Forsvarets overkommando og Etterretningstjenesten, samt i Datatilsynet og Norges Bank.

Bente Hoff er avdelingsdirektør for Informasjonsforvaltning. Hun er sivilingeniør fra NTH og har mastergrad i teknologiledelse fra NTNU/National University of Singapore. Hoff har 14 års erfaring som leder og lang erfaring fra privat næringsliv, blant annet fra IT-ledelsen i Telenor Norge.

Mona Strøm Arnøy er avdelingsdirektør for Kommunikasjon. Hun er utdannet cand.mag., bedriftsøkonom, har mastergrad i ledelse og sjefskurset på Forsvarets høyskole. Arnøy har vært kommunikasjonssjef/direktør i Gjensidige, Gjensidige NOR Sparebank, AstraZeneca og BankID Norge. I tillegg har hun vært direktør i Burson-Marsteller.

Morten Hatlem er avdelingsdirektør for HR. Han har studert økonomi ved NHH og sammenliknende politikk ved Universitetet i Bergen. Hatlem har også Master of Management fra BI. Hatlem har tidligere vært HR-direktør i medieselskapene Egmont og Schibsted, samt salgs- og markedsdirektør i Schibsted og Aftenposten.

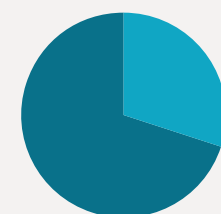
NSM i vekst

Nasjonal sikkerhetsmyndighet har de siste tre årene vært i sterk vekst. Veksten fortsetter ikke i like stor grad i 2015. Året kommer til å bli brukt til å konsolidere og fortsette videreutviklingen av NSM for å møte økt etterspørsel og økte forventninger fra samfunnet.

UTVALGTE NØKKELTALL FRA ÅRSREGNSKAPET

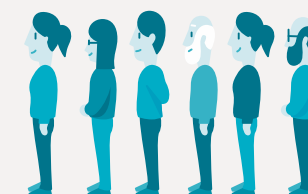
Økonomiske størrelser er justert til 2014-kroner

Nøkkeltall fra årsregnskapet 2011-2014	2014	2013	2012	2011
Antall årsverk	209	179	144	137
Samlet tildeling post 01-99	232 381 000	209 534 930	186 748 027	181 293 223
Utnyttelsesgrad post 01-29	97,4 %	99,7 %	100,0 %	96,0 %
Driftsutgifter	243 583 287	222 443 255	165 658 037	162 070 542
Andel investeringer	9,5 %	11,4 %	18,0 %	4,8 %
Lønnsandel av driftsutgifter	58,8 %	52,8 %	58,0 %	53,4 %
Lønnsutgifter pr årsverk	685 067	656 255	667 178	631 850

34%

Driftsutgifter er økt med 34 prosent fra 2011 til 2015.

209

Antall årsverk er økt fra 137 i 2011, til 209 i 2014.

Nye lokaler

NSM har de siste årene utvidet virksomheten med nye lokaler på Bryn i Oslo, og i Sandvika i Bærum.

Styrking gir resultater

Styrkingen av Nasjonal sikkerhetsmyndighet gir resultater. I 2014 håndterte vi flere dataangrep, gjennomførte flere tilsyn, fortsatte styrkingen med objektsikkerhet og åpnet et nytt kurscenter for forebyggende sikkerhet. utfordringer er at etterspørselen etter våre tjenester øker, og at det er blitt større konkurranse om kritisk kompetanse.

IVERKSETTINGSBREVET for langtidsplanen (IVB LTP) formaliserer Forsvarsdepartementets oppdrag til NSM. Oppdraget er i henhold til langtidsplanen for forsvarssektoren 2013–2016, basert på Stortingets behandling av Innst. 388 (2011–2012), jf. Prop. 73 S (2011–2012) Et forsvar for vår tid. Iverksettelsesbrevet gir mål, oppdrag, føringer og rammer til etatssjefene i forsvarssektoren for det enkelte gjennomføringsår. *Langtidsplanen gir fire satsingsområder for Nasjonal sikkerhetsmyndighet frem mot 2016.*

► **Styrking av NSM NorCERT-funksjonen**

NSM har styrket bemanningen, og opprettet 1. mai 2014 døgnbemannet vakt i operasjonssentret for å varsle og koordinere håndteringen av alvorlige dataangrep. Vi bistår i håndteringen av stadig flere dataangrep, deler informasjon med stadig flere virksomheter og bistår aktivt i oppbyggingen av sektorvise responsmiljøer.

► **Utvikling av tilsynskapiteten- og aktiviteten**

I fjor gjennomførte vi flere tilsyn enn tidligere, og vi jobber med å øke antallet tilsyn ytterligere i 2015.

► **Styrke objektsikkerhetsarbeidet**

NSM ga i fjor utstrakt rådgiving og holdt flere kurs og foredrag for å styrke arbeidet med sikkerhet rundt skjermingsverdige objekter. Skjermingsverdige objekter er bygg, installasjoner og annen infrastruktur

som må beskyttes spesielt mot spionasje, sabotasje, terror og andre alvorlige handlinger.

► **Videreutvikle og styrke kompetansemiljøene**

NSM åpnet i fjor et nytt kurscenter som vil gi et vesentlig løft til kompetansen innen forebyggende sikkerhet på nasjonalt nivå. Kurssettret bidrar også til langt bedre ressursutnyttelse enn tidligere.

► **ENNÅ IKKE FULL MÅLOPPNÅELSE.**

NSM arbeider for å nå alle målene i iverksettelsesbrevet for langtidsplanen innen utgangen av 2016. Vi ligger foreløpig godt an til gode resultater på områder som økonomistyring, tilsyn, styrking av objektsikkerhetsarbeidet, råd og veiledning, og arbeidet med å bedre IKT-sikkerheten i samfunnet. På andre områder opplever vi stor etterspørsel fra samfunnet som ikke står i forhold til ressursene. Det gjelder blant annet innen utvikling av sikkerhetstiltak, hvor vi har stor etterspørsel blant annet fra Forsvaret. Det er også stor etterspørsel når det gjelder bistand til håndtering av dataangrep, hvor vi jobber med å effektivisere prosessene knyttet til dette området for samfunnet som helhet. Det gjelder også arbeidet med sikkerhetsklareringer.

I henhold til iverksettelsesbrevet har NSM sju strategiske mål som vi skal nå innenfor gjeldende langtidsperiode. Dette kapitlet gir et sammendrag av måloppnåelsen. ☉

MÅL 1:

Styrket forebyggende sikkerhet

MÅL. NSM skal videreutvikles som det sentrale direktorat for beskyttelse av informasjon og infrastruktur av betydning for samfunnskritiske og andre viktige samfunnsfunksjoner. Arbeidet med å etablere og videreutvikle robusthet i samfunnet skal styrkes. Tiltakene skal være balanserte, og på et nivå som er hensiktsmessig for samfunnet. NSM skal så langt det er praktisk mulig søke å utnytte synergi med andre virksomheter nasjonalt og internasjonalt for å løse sine oppgaver på en rasjonell måte.

RESULTATER. NSM etablerte høsten 2014 et nytt kurscenter for forebyggende sikkerhet i Sandvika i Bærum, og kurset i løpet av høsten rundt 400 personer. Arbeidet fortsetter og utvides i 2015. Evalueringene etter alle kursene høsten 2014 er, med få unntak, meget gode. Senteret drives i nært samarbeid med Forsvarets sikkerhetsavdeling.

NSM fortsetter å styrke beskyttelsen rundt skjermingsverdige bygg, installasjoner og annen infrastruktur. I løpet av 2014 gjennomførte NSM utstrakt rådgiving innenfor dette området. Vi støttet flere forskningsprosjekter om terrørsikring, blant annet ved Bergen Arkitektthøgskole og ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)/SIMLab.

I 2014 utga vi også flere veiledninger for enkel og effektiv grunnsikring av IKT-systemer. Disse anbefalte tiltakene er en forutsetning for å oppnå tilstrekkelig grunnsikring for IKT-systemer i samfunnet.

NSM har jobbet med en rekke kompetansehevende prosjekter internt i løpet av 2014, blant dem

24 forsknings- og utviklingsprosjekter. Vi har blant annet satt i gang forskning på grunnleggende forhold for neste generasjon nettverkskrypto. Dette er starten på et utviklingsarbeid som er nødvendig for at Norge skal ha tilgang på moderne sikre løsninger. NSM vil fortsette arbeidet for at dette skal få prioritet.

VURDERING OG RESSURSUTNYTTELSE. Til tross for at vi har styrket oss på flere områder, er det fremdeles et gap mellom samfunnets behov for videreutvikling av forebyggende sikkerhetstiltak og vår evne til møte dette behovet. Det nye kurs-senteret i Sandvika effektiviserer arbeidet med kompetanseheving betydelig, gjennom å samle all aktivitet på ett sted og utnytte kompetansen i og utenfor NSM på en mer samordnet måte. Samarbeidet med en rekke ulike akademiske miljøer, som NTNU, Sintef og Center for Cyber and Information Security (CCIS), bidrar også til en god ressursutnyttelse på nasjonalt nivå. Fulldigitale løsninger innen neste generasjons kryptoløsninger vil bidra til en vesentlig effektivisering innen feltet.

UTFORDRINGER OG RISIKO. Vi ser at det finnes en rekke sentrale prosjekter hvor NSM ikke ser seg i stand til å kunne gi nødvendig støtte innenfor IKT-rådgiving. I tillegg ser NSM at tilsyn genererer et omfattende behov for IKT-rådgiving. Det er positivt at virksomhetene i større grad etterspør rådgivingstjenester, men krevende å imøtekomme etterspørselen. ☉

FAKTA

KRYPTONØKLER

42 890

NSM produserer nøklene som låser opp Norges mest hemmelige informasjon. I fjor produserte vi 42 890 kryptonøkler.

655

NSM når stadig flere med viktige budskap om sikkerhet. Den årlige sikkerhetsskonferansen i Oslo kongressenter har på få år fått over dobbelt så mange deltakere, og samlet i 2014 totalt 655 personer. På NSMs regionale seminarer under Nasjonal sikkerhetsmåned deltok 257 deltakere.

Her lages Norges hemmeligste nøkler

– Dette arbeidet kan ikke gjøres overalt. Vi er avhengig av den aller største tillit, ikke bare i Norge, men også i Nato, forteller Christian. Han er en av noen få håndplukkete NSM-ansatte som produserer kryptonøkler for blant annet Politiet, Forsvaret og Utenriksdepartementet. Christian og kollegene har alle den høyest oppnåelige sikkerhetsklareringen, men likevel har ingen av dem lov til å være her alene. Rommet er et av de sikreste i landet, og kan kun åpnes av to ansatte i felleskap. Mye av dagens kommunikasjonstyr er gammelt og kryptonøklerne for disse lages derfor fremdeles på papir – som gammeldagse hullremser. Selve produksjonen er imidlertid på ingen måte gammeldags: Med en norskutviklet robot produserer NSM i dag rundt 40.000 kryptonøkler årlig.

MÅL 2:

Effektiv håndtering av sikkerhetstruende hendelser på nasjonalt nivå

MÅL. Håndtering av sikkerhetstruende hendelser er først og fremst et virksomhetsansvar. Dagens risikobilde er imidlertid slik at en effektiv håndtering av sikkerhetstruende hendelser vil kreve høy grad av situasjonsoversikt og koordinering på tvers av samfunnssektorer, mellom land og internasjonale organisasjoner. NSM må se mulighetene, ta initiativer og samarbeide med eksisterende aktører. Sikkerhetsutfordringer skal oppdages og håndteres raskt og effektivt, negative konsekvenser skal bli minst mulige, og læringseffekten skal raskt omsettes i forbedrede tiltak.

RESULTATER. NSM varslet og håndterte i fjor 88 alvorlige dataangrep mot Norge. Det er en økning fra 51 alvorlige saker i 2013. Flertallet av sakene dreier seg om forsøk på digital spionasje mot Norge. Slike saker kan føre til store skader.

NSM varslet i 2014 en rekke virksomheter i olje- og energisektoren om et større dataangrep, i nært samarbeid med NVE og flere andre aktører. Samtidig får alvorlige sårbarheter på internett stadig større oppmerksomhet, som for eksempel «Heartbleed», som blant annet gjorde det mulig for hackere å stjele passord, brukernavn og annen sensitiv informasjon på mange nettsider. NSM gikk her ut med råd og anbefalinger til hele samfunnet.

Totalt ble det behandlet 17 661 saker i NSM NorCERT i 2014. 5067 saker ble håndtert manuelt. Håndteringen blir ofte gjort ved å varsle nasjonalt eller internasjonalt, foreta manuell analyse av hendelser eller be om bistand.

I fjor opprettet NSM døgnbemanning i opera-

sjonssentret i NSM NorCERT for å styrke kapasiteten ytterligere. Også antallet deltakere i NSMs sensornettverk (Varslingssystem for digital infrastruktur, VDI), har økt kraftig. NRK var blant aktørene som knyttet seg til sensornettverket i 2014. NSM har også deltatt aktivt i å opprette responsmiljøer for IKT-hendelser i flere sektorer. I fjor ble blant annet et eget miljø i kraftsektoren, Kraft-CERT, opprettet. Dette innebærer en styrket evne i den nasjonale beredskapen til å oppdage flere sikkerhetstruende hendelser på nett enn tidligere.

NSM opprettet i fjor nye tjenester for å redusere digitale sårbarheter. En av tjenestene gjør det mulig å oppdage om virksomheter sender datatrafikk mot IP-adresser som blir brukt til dataangrep.

VURDERING OG RESSURSNYTTTELSE. Det er positivt at vi oppdager og håndterer stadig flere saker, og at vi har økt kapasiteten. Men etterspørselen etter tjenestene våre er store og voksende. Vi jobber for tiden med en ny strategi, som vil klargjøre og effektivisere håndteringen av IKT-hendelser på nasjonalt nivå. Oppbyggingen av sektorvise responsmiljøer vil gi en bedre ressursutnyttelse for samfunnet som helhet.

UTFORDRINGER OG RISIKO. For å kunne oppdage og håndtere sikkerhetsutfordringer raskt og effektivt, kreves utdannede og kompetente medarbeidere. Flere har forstått at sikkerhetskompetanse innen IKT både er lønnsomt og viktig. Konkurransen om de dyktigste personene er merkbar, og gjør det vanskeligere å rekruttere og beholde medarbeidere. ☉

FAKTA

DATAANGREP

NSM håndterte 88 alvorlige dataangrep i 2014. Angrepene handler stort sett om dataspionasje mot store eller spesielt viktige virksomheter i offentlig eller privat sektor. Kategoriseringen er basert på vurderinger som blir gjort fortløpende av Operativ avdeling.

5069

NSM håndterte 5069 IKT-sikkerhetshendelser manuelt i 2014. Håndteringen av slike hendelser på internett blir ofte gjort manuelt, ved å varsle nasjonalt eller internasjonalt, foreta analyse, be om bistand med mer.

Hun vokter Norge mot digitale angrep

– Jeg er veldig stolt av jobben min. Jeg får holde på med ting som ikke så mange andre får vite om og føler jeg gjør en viktig jobb, forteller Ingrid Oskarsen, nattevakt og hendelseshåndterer ved NSMs operasjonssenter på Bryn. Døgnet rundt blir det digitale Norge fulgt med argusøyne av landets ledende IT-eksperter. Uregelmessigheter eller annen mistenkelig aktivitet blir analysert, og dersom man ikke finner noen naturlig forklaring blir saken fulgt opp med ulike tiltak. I de mest kritiske tilfellene blir den utsatte virksomheten eller etaten kontaktet direkte. Gjennom etableringen av døgnkontinuerlig overvåking har NSM styrket sin evne til å varsle og håndtere alvorlige hendelser i kritisk IKT-infrastruktur.

Slik sikres Norges viktigste jobber mot avlytting

– Vi gir landet trygge møterom, sier to av NSMs romavlyttingseksperter. Med et bredt spekter av verktøy leter de og kollegene etter skjult overvåkingsutstyr i møterom og viktige kontorer i det offentlige Norge. NSM utfører tekniske sikkerhetsundersøkelser for offentlige etater, myndigheter og norske ambassader i utlandet. Det jakes ikke bare på bare mikrofoner, kameraer, opptaksutstyr og sendere; like viktig er det å avdekke bygningstekniske forhold som gjør rommet sårbart. Vinduer uten tilstrekkelig skjerming, manglende kontroll på tilstøtende rom og utilstrekkelig lyddemping er forhold som vil kunne gi utenforstående mulighet til å avlytte rommet. Etter at sikkerhetsloven kom, har samtlige departementer i dag fått permanent avlyttingssikre rom.

MÅL 3:

Redusere samfunnets sårbarheter gjennom kontroll og tilsyn

MÅL. NSMs evne til å planlegge, gjennomføre og følge opp et årlig tilsynsprogram skal styrkes i løpet av perioden. Tilsynsprogrammet skal inneholde et representativt utvalg av tilsynsobjekter basert på risikovurdering, med faglig spredning og nok fleksibilitet til å fange opp behov for undersøkelser som dukker opp. NSM skal øke bruken av tekniske kontroll- og undersøkelsestiltak, og samordne disse med ordinære tilsynsaktiviteter. NSM skal godkjenne datasystemer som skal behandle sikkerhetsgradert informasjon før de tas i bruk.

RESULTATER. NSM har økt antallet tilsyn fra 20 i 2011 til 27 i 2014. Fra 2015 vil antallet tilsyn økes ytterligere. Det vil gjøre sikkerheten bedre hos enda flere virksomheter. NSM fortsatte i 2014 arbeidet med forbedring og utvikling av tilsynsmetodikken for å sikre bedre kvalitet og større effektivitet i gjennomføringen.

Vi har gjennom flere år sett at virksomhetene ofte har de samme avvikene og sårbarhetene fra gang til gang. Fra og med 2014 ser vi at dette har endret seg vesentlig. NSM mener årsaken hovedsakelig er at vi følger opp virksomhetene i mye større grad enn tidligere, blant annet må de rapportere at avvikene lukkes innen en gitt tidsfrist etter tilsyn.

NSM gjennomfører også tekniske undersøkelser

for å sikre møterom mot avlytting eller innsyn. Undersøkelsene gir NSM grunnlag for å gi råd eller pålegg for å redusere sårbarhetene. Forsvaret utgjorde 55 prosent og statlig sektor for øvrig utgjorde 45 prosent av objektene hvor NSM gjennomførte slike undersøkelser i 2014.

NSM gjennomfører sikkerhetsgodkjenninger av datasystemer som skal behandle sikkerhetsgradert informasjon. I 2014 fattet vi 121 vedtak om sikkerhetsgodkjenning av datasystemer. Vi har også håndtert 597 rapporter om datasystemer som har blitt sikkerhetsgodkjent lokalt i virksomheter. NSM avsluttet i 2014 et prosjekt som har utarbeidet ny metodikk for sikkerhetsgodkjenninger, og vil i 2015 etablere rutiner for godkjenningsprosessen.

VURDERING OG RESSURUTNYTTELSE. Vi vurderer resultatene på tilsyn som gode. Flere tilsyn er gjennomført, og en ny prosess for sikkerhetsgodkjenninger vil føre til bedre ressursutnyttelse fremover.

UTFORDRINGER OG RISIKO. Endringer i ressurs-situasjonen eller større uforutsette aktiviteter, vil kunne påvirke gjennomføringen av tilsyn. Dette følges opp i løpende risikovurderinger. Mye tilsier at det også i fremtiden vil ta lang tid for virksomheter å lukke avvik, spesielt i de tilfellene hvor det er påvist mange avvik. NSM følger dette tett. ☉

FAKTA
TILSYN

27

NSM øker antallet tilsyn for å styrke sikkerheten. I 2014 gjennomførte vi 27 tilsyn.

121

Før et datasystem tas i bruk for sikkerhetsgradert informasjon, må det sikkerhetsgodkjennes av NSM. I fjor sikkerhetsgodkjente vi 121 datasystemer.

MÅL 4:

Bedre IKT-sikkerheten i samfunnet

MÅL. NSM skal understøtte Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet i deres ansvar på IKT-sikkerhetsområdet. I denne rollen skal NSM vedlikeholde og løpende formidle et helhetlig IKT-risikobilde, som omfatter risikoforhold knyttet til statssikkerhet, samfunnssikkerhet og individualsikkerhet. NSM skal identifisere og foreslå nasjonale tiltak og krav på området. NSM skal være en selvstendig høringsinstans. Videre skal NSM bidra til politikktutforming nasjonalt og internasjonalt, herunder bistå i utarbeidelsen av nasjonale strategier og i oppfølgingen av dem. NSM skal være den nasjonale koordinerende IKT-sikkerhetsmyndigheten og legge til rette for et godt samarbeid mellom alle aktører innen fagfeltet.

RESULTATER. NSM har i løpet av 2014 levert en rekke underlag til våre styrende departementer, med tiltak for å redusere digitale sårbarheter. Vi har blant annet fremmet et nytt lovforslag for beskyttelse av sensitiv, ugradert informasjon og systemene som behandler slik informasjon. Vi har fremmet forslag til instruks for NSMs tilsyn med IKT-sikkerhet i statlig sektor, fremmet forslag til generelle minimumskrav til logging i alle statlige IKT-systemer og bidratt i arbeidet med revisjon av sikkerhetsloven.

Vi leverte totalt 41 sikkerhetsrapporter til departementene. De bortimot ukentlige rapportene inneholder korte oppsummeringer av de alvorligste hendelsene i rapporteringsperioden. I løpet av året har vi gitt en rekke orienteringer og deltatt i referansegrupper og interne prosesser. I tillegg har

vi deltatt i et større antall arbeid og utredninger til beslutningsstøtte på nasjonalt nivå. To eksempler er NSMs bidrag til arbeidet med etableringen av sektorvise responsmiljøer, og NSMs bidrag til å utarbeide forslag til en strategi for bekjempelse av datakriminalitet.

NSM har i 2014 opprettet en seksjon for teknologisk rådgiving som sannsynligvis blir fullt operativ i løpet av 2015. Seksjonen vil styrke NSMs evne til å identifisere tiltak og gi råd innenfor IKT-sikkerhet.

NSM har deltatt på flere øvelser i 2014. I oktober deltok vi, som eneste norske aktør, på «CyberEurope 2014». Øvelsen er Europas største og har deltakere fra 29 land og mer enn 200 organisasjoner.

VURDERING OG RESSURSNYTTTELSE. NSM har levert godt på området i 2014. Flere kompetansemiljøer internt i NSM bidrar sammen til å løfte nivået og kvaliteten på de rådene NSM gir på nasjonalt nivå. Den nye seksjonen for teknologisk rådgiving vil styrke evnen til å gi råd og veiledning og til å komme med forslag til tiltak som reduserer den digitale sårbarheten i samfunnet.

UTFORDRINGER OG RISIKO. Økt fokus på IKT-sikkerhet i samfunnet gjør at IKT-sikkerhetskompetanse så vel som NSMs kompetanse, er etterspurt. Dette medfører at NSM må konkurrere med flere aktører om høyt kompetente medarbeidere. NSMs personell innenfor disse områdene har dessuten stort arbeidspress. Det er sannsynlig at antall oppdrag og leveranseforventninger innenfor dette strategiske målet vil øke.

FAKTA

SIKKERHETS-
RAPPORTER

41

41 sikkerhetsrapporter fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet ble levert departementene i 2014. Rapportene inneholder oppsummeringer av alvorlige hendelser. I tillegg gir NSM en rekke orienteringer og deltar i referansegrupper og interne prosesser i forvaltningen om IKT-prosesser.

Tett samarbeid mot trusler fra cyberspace

– Samarbeidet med NSM styrker vår evne til å håndtere cybertrusler mot det norske samfunnet, sier Hanne Tangen Nilsen, sikkerhetsdirektør i Telenor Norge AS. Som en av landets største og viktigste infrastruktureiere setter Telenor sikkerheten i høysetet, i operasjonssenteret på Fornebu overvåkes telenettet døgnet rundt av mer enn 100 spesialister.

– Vi må til enhver tid kunne håndtere utfordringer av alle typer og har det siste året utviklet samarbeidet med NSM for å kunne håndtere sikkerhetshendelser i cyberdomenet best mulig. Et tettere og mer formalisert samarbeid gir oss raskere responstid. Gevinsten er todelt: Vi blir tidligere varslet om sårbarheter som kan medføre fare for skade på infrastrukturen vår og kan også selv tidligere varsle andre. Og vi får raskere tilgang på rett kompetanse og nødvendige ressurser, forteller Tangen Nilsen.

Utdanner 400 mennesker i semesteret

– NSM har hatt enormt stor pågang fra organisasjoner og virksomheter som ønsker opplæring i forebyggende sikkerhetsarbeid. I stedet for å reise ut til dem, ber vi nå heller dem om å melde sine ansatte på kurs hos oss, forteller Anniken Beyer Fjeld, undervisningskoordinator i NSM.

I august 2014 flyttet NSMs kursvirksomhet inn i et bygg i Sandvika. De nye lokalene er mer tilgjengelige og dermed bedre egnet for NSMs kursvirksomhet. Hvert semester sendes rundt 400 deltakere ut i samfunnet med økt kompetanse på forebyggende sikkerhetsarbeid.

– Gjennom å utdanne mennesker i stillinger med sikkerhetsansvar, sprer vi vår kompetanse ut i det norske samfunnet. En langt mer resurseffektiv måte å drive forebyggende sikkerhetsarbeid på, sier Beyer Fjeld.

MÅL 5:

Sikre aktivitet i tråd med økonomiske ressurser

MÅL. NSM skal utvikles med et langsiktig perspektiv som sikrer at økonomiske ressurser, oppgaver og ambisjonsnivå er i samsvar med hverandre. De kapasiteter som det investeres i, skal kunne driftes over tid på et fastlagt virksomhetsnivå. Høy kvalitet på planer og grunnlagsdokumenter skal sikre evne til kostnadseffektiv og rasjonell drift. Ressursene må i størst mulig grad kanaliseres slik at de understøtter brukerrettede leveranser.

RESULTATER. NSMs driftsutgifter i 2014 utgjør 218,6 millioner kroner, mens driftsinntektene utgjør 21,7 millioner kroner. Netto driftsutgifter er dermed 196,9 millioner. Samlet tildeling er 201,6 millioner kroner. Resultatet innebærer et mindreforbruk på 4,7 millioner kroner, som tilsvarer 2,3 prosent av tildelingen.

NSMs utgifter til forskning og utvikling (FoU) og investeringer utgjør 29,5 millioner kroner. Her er tildelingen 30,7 millioner kroner. Resultatet er et mindreforbruk på 1,2 millioner kroner, som tilsvarer 4 prosent av tildelingen.

I 2014 opprettet vi et nytt kurscenter i Sandvika i Bærum for å styrke kompetansen på forebyggende sikkerhet i samfunnet. Målet er at kurssentret er selvfinansierende fra 2015.

NSM har besluttet å innføre et midlertidig saksbehandlingsgebyr for søknader om sikkerhetsgodkjenning av graderte informasjonssystemer i sivil

sektor. Gebyret er satt til 20 000 kroner. NSM har så langt begrenset erfaring med ordningen, gebyret vil derfor videreføres på samme nivå i 2015.

NSMs FoU-virksomhet er av betydning for måloppnåelsen. Aktiviteten innen området er jevnt høy, og NSM gjennomfører en aktiv styring av prosjektporteføljen for å utnytte tildelte midler best mulig.

Se for øvrig kapittel 6, årsregnskap, for nærmere detaljer.

VURDERING OG RESSURUTNYTTELSE. Samlet sett har NSM brukt 97,5 prosent av tildelte midler i 2014. I tillegg til den løpende driften av direktoratet, er det etablert nye lokaler i Sandvika. Opprettelsen av et nytt kurscenter i Sandvika er et viktig tiltak for å sikre aktiviteten i tråd med økonomiske ressurser. Økte administrative ressurser til kurssentret sikrer bedre ressursutnyttelse både internt i NSM og for samfunnet som helhet.

UTFORDRINGER OG RISIKO. Husleie og andre utgifter til drift av lokaler utgjør en stor andel av NSMs driftsbudsjett. En utfordring er at noen leverandører fakturerer sent på året. Dette vanskeliggjør en best mulig økonomistyring, da det bygger seg opp periodiseringsavvik i løpet av året. NSM jobber med å løse problemet. For prosjektfinansiering og risiko knyttet til dette, er det fortsatt kjente risikoer knyttet til leveranser. ☉

FAKTA DRIFT

218,6

NSMs driftsutgifter for 2014 utgjorde 218,6 millioner kroner. NSM hadde et mindreforbruk på 2,3 prosent av bevilgningen.

400

400 deltakere ble kurset i forebyggende sikkerhet på NSMs nye kurscenter høsten 2014.

MÅL 6:

Effektivisering og videreutvikling av NSM

MÅL. NSMs ressurser skal benyttes effektivt, og effektivisering av NSM skal gjennomføres slik at det realiseres gevinster både når det gjelder produktivitet, kvalitet og effektivitet. NSM skal frigjøre minimum 0,5 prosent årlig av driftsbudsjettet.

RESULTATER. NSM har det siste året gjennomført en ny risikovurdering om behovet for kontroll med luftbårne sensorsystemer. Vurderingen konkluderte med at reguleringsområdet kunne liberaliseres. Fra 2. april 2014 iverksatte derfor NSM en prøveordning, hvor det i de fleste tilfeller ikke lenger er nødvendig å søke om tillatelse for fotografering og filming med ubemannede luftfartøyer (droner). Prøveordningen har redusert antall søknader med flere hundre. Behandlingen av hver enkelt søknad er kostnadsberegnet til om lag 6000 kroner. Den nye ordningen innebærer at flere i samfunnet kan bruke luftbårne sensorsystemer uten å bli kontrollert av NSM, og NSM bruker ressursene på en riktigere måte. Søknadsmengde er nå i samsvar med ressursene på området.

NSM NorCERT er betydelig styrket de siste årene. NSM jobber for tiden med å effektivisere varsling og koordinering av dataangrep ytterligere.

NSM har i 2014 vært en pådriver i arbeidet med å implementere standarder for risikovurdering og fysisk sikring mot terrorangrep på skjermingsverdige objekter. Eksempler på dette er byggtknikk og kjøretøysperrer, og standarder for hva bygninger og installasjoner skal tåle av eksplosjoner.

NSM er fagmyndighet for sikkerhetsklareringssaker i Norge, og innhenter alle personopplysninger som blir brukt av landets klareringsmyndigheter. NSM er også klageorgan. NSM har sammen med Forsvarets logistikkorganisasjon stått for utvikling og innføring av et nytt datasystem for klareringssaker. Det nye systemet innebærer full digitalisering av alle klareringssaker. Målet er at systemet på sikt skal gi gode effekter for kvalitet, notoritet og informasjonsutveksling.

VURDERING OG RESSURSNYTTTELSE. Personellsikkerhetsområdet utgjør for tiden en stor utfordring for NSM. NSM har derfor iverksatt en rekke tiltak for å forbedre situasjonen. Intern allokering av ressurser har styrket kapasiteten, og nye ansatte fra januar og senere i 2015 vil på sikt øke kapasiteten.

UTFORDRINGER OG RISIKO. Den nye dataløsningen for sikkerhetsklareringer har tekniske innkjøringsproblemer og utfordringer med hensyn til saksflyt. Dette, sammen med økt arbeidsmengde, er utfordrende. NSM har omdisponert ressurser til området. NSM arbeider for fullt med å løse utfordringen i samarbeid med klareringsmyndighetene. NSM vil følge utviklingen tett.

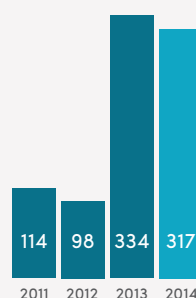
NSM NorCERT har i løpet av året opplevd stor konkurranse om dyktige fagfolk. Det er likevel en betydelig styrket og mer robust funksjon sammenliknet med tidligere år. ☺

FAKTA
LISENSER

317

Alle som skal ta foto fra lufta med droner utenfor synsrekkevidde eller til profesjonelt bruk må søke om lisens fra NSM. Endringer i regelverket vil føre til at færre trenger å søke om lisens i årene fremover. I 2014 behandlet NSM 317 slike lisenser.

Lisenser til foto fra luft

Lettere å ta bilder fra droner

I 2014 behandlet NSM 2150 saker som handlet om foto fra luft. For å unngå spredning av bilder fra skjermingsverdige områder, må alle som skal fotografere med droner og andre flygende farkoster utenfor synsrekkevidde ha tillatelse fra NSM. Ny praktisering av regelverket ble innført i 2014, noe som gjør at færre nå må søke lisens. Det trengs ikke lenger tillatelse fra NSM såfremt luftfarkosten er innen operatørens synsrekkevidde og den flyr utenfor restriksjonsområder. Flere andre regler gjelder imidlertid fremdeles, både om fotografering fra lufta og luftfartsregler som gjelder når man bruker luftfartøy uten fører om bord. (Foto Scanpix)

MÅL 7:

Riktig kompetanse til oppgaveløsningen i NSM

MÅL. Strategisk kompetansestyring, herunder planlegging, gjennomføring og evaluering av kompetansetiltak, skal sikre en systematisk og hensiktsmessig styring av kompetansen i NSM.

Det er et selvstendig mål å øke mangfoldet, blant annet kvinneandelen, blant ansatte. Samtidig er det viktig at NSM er en kompetanseorganisasjon, og vi legger vekt på fleksibilitet og differensiering i måten vi kommuniserer muligheter, rekrutterer og selekterer personell på.

RESULTAT. NSM er i stor endring, med mange nye ansatte. Både antall oppgaver og kompleksiteten i oppgavene vokser. I 2014 økte antall ansatte fra 202 medarbeidere i januar til 232 medarbeidere i desember. Antallet faktisk utførte årsverk i 2014, definert som én person i 100 prosent stilling i et helt år, var 209 i 2014 (jfr. kapittel 2).

Som en del av forsvarssektoren har NSM i 2014 bidratt til utvikling av kompetansereformen i sektoren. «Kompetansereformen i Forsvaret» har som mål å bidra til forsvarssektorens operative evne i et tjueårsperspektiv. Som et ledd i dette arbeidet er det inngått et tverretatlig samarbeid på HR-området. Forsvarsministeren lanserte en felles HR-strategi for de fire etatene i sektoren i april 2014.

Kvinneandelen i NSM var ved utgangen av 2014 på 28 prosent. Kvinneandelen på ledernivå er 40 prosent. På mellomledernivå er kvinneandelen 14 prosent. Turnover for virksomheten sett under ett er relativt lav, men enkelte seksjoner i NSM har hatt høy turnover i 2014. Noen av seksjonene er svært teknologisk orientert, og potensielle ansatte til disse stillingene er i hovedsak menn. I seksjoner hvor fagområdet er

mer humanistisk rettet er rekrutteringsgrunnlaget jevnere fordelt mellom kjønnene. Variasjoner i sammensetningen av ansatte vil tidvis variere.

NSM gjør et aktivt arbeid for å rekruttere kvinner inn i alle ledd i organisasjonen. Vi er blant annet til stede ved utdanningsinstitusjoner av spesiell verdi for vår virksomhet. I profileringsarbeidet bruker vi ansatte av begge kjønn, og vi går aktivt ut og profilerer NSM som en attraktiv arbeidsplass for begge kjønn.

VURDERING. Det er igangsatt et langsiktig, strategisk arbeid for å adressere forsvarssektorens kompetanse-utfordringer. Dette vil bli gjennomført som et reformprogram. For å møte fremtidsbildet er NSM avhengig av å være en endringsdyktig organisasjon som når sine mål gjennom å tiltrekke seg riktig kompetanse, og ved å ha målrettede og engasjerte medarbeidere og ledere. Dette vil vi oppnå ved å ha en kultur kjennetegnet av et godt arbeidsmiljø, effektive arbeidsprosesser og kontinuerlige forbedringer. Fremover skal vi derfor styrke og videreutvikle relasjons- og endringsledelse, en anerkjenneskultur og alltid søke å lære av våre styrker og svakheter.

UTFORDRINGER OG RISIKO. På noen fagområder har NSM utfordringer med å rekruttere nok medarbeidere. Flere av stillingene i NSMs fagavdelinger er svært spesialiserte og krever høy utdanning og kompetanse. Ettersom stadig flere er opptatt av IKT-sikkerhet, er konkurransen om de beste hodene økende. I en kompetansedrevet organisasjon som NSM er det derfor viktig å ha evnen til å rekruttere, beholde, utvikle og anvende de dyktige menneskene. ☉

FAKTA

ÅRSVERK

209

Antall årsverk i 2014 var 209. Årsverk er definert som én person i 100 prosent stilling i et helt år.

40

Kvinneandelen på ledernivå i NSM er 40 prosent. Kvinneandelen totalt ved utgangen av 2014 var på 28 prosent.

Sterkt fagmiljø skal bekjempe stadig nye trusler

– Etableringen av dette senteret er det absolutt mest spennende som skjer innen informasjonssikkerhet i Norden i dag, sier dekan Nils Kalstad Svendsen ved Høgskolen på Gjøvik.

Center for Cyber and Information Security (CCIS) er blitt til gjennom støtte fra blant andre NSM, som finansierer et profesjonstiltak, og vil hvert år utdanne omkring 100 studenter på både bachelor, master og doktorgradsnivå. Etterspørselen etter kompetanse innenfor informasjonssikkerhet er stor og økende, forteller Svendsen.

– Med dagens trusselbilde trenger Norge som nasjon et eget sterkt fagmiljø innenfor informasjonssikkerhet. Behovet for spesialisert kompetanse på informasjonssikkerhet kommer til å bli stadig større. Vi må utvikle vår egen kompetanse og vi må utvikle nok av den. CCIS vil sikre rett og tilstrekkelig kompetanse, ikke bare til NSM, men til hele det norske samfunnet.

TEMA

Vil hindre byene i å mures inne

Skal terroristene lykkes i å mure byene inne i barrierer og sikkerhetstiltak? Med NSM-finansiering i ryggen, har studenter ved Bergen Arkitekthøgskole sett på hvordan byen kan gjøres både sikker, vakker og demokratisk. I London fant de også et eksempel på hvordan de absolutt ikke vil ha det. →

TEKST BIRGER BAUG/REDINK

SIKKERHETSKLARE ARKITEKTER:
Etter nært samarbeid med NSM er Anders Rubing (f.v.), Anders Eide, Cecilie Andersson og Haakon Rasmussen (f.h.) kraftig styrket i troen på at det er mulig å kombinere høy sikkerhet og demokratisk åpenhet i byene. Sammen med Deane Alan Simpson, Vibeke Jensen og Lines Flores Myhre presenterer de snart sine funn i en ny bok.

Er egentlig blomsterpottene rundt Stortinget eller gjerdene og pullertene rundt den amerikanske ambassaden det beste vi kan håpe på?

VAKKERT OG NATURLIG: Rubing, Rasmussen, Eide og Andersson har blant annet brukt mye tid på å illustrere løsninger som er funksjonelle på flere plan og som glir naturlig inn i bybildet.

CANARY WHARF, LONDON, HØSTEN 2013:

De har passert bomber, pullter og andre kjøretøyshindre. Likevel omringes de norske studentene av sikkerhetsvakter straks de kommer inn i et av verdens viktigste finansdistrikter. Vektene i uniformer som ligner politiets gir dem beskjed om å pakke ned kameraene. Her er det kun overvåkingskamerar som får lov å rå, til sammen dekker de hver minste kvadratcentimeter av bydelen. Etter hvert som de norske besøkende går videre, oppdager de et tilsynelatende vanlig bybilde, med kafeer, kontorer og butikker. Forskjellen er at de omgis av et økende antall sivilliklede spanere – i dress og med propp i øret. Studentene setter seg ned for å spise, men da er det plutselig nok. Vektene kommer bort og gir beskjed om at gruppen ikke er ønsket, og ber dem forlate området.

Hele veien ut blir de eskortert av sikkerhetsvakter. Og bak dem igjen: det ordentlige politiet, de som skal passe på at vaktene ikke går over streken i sin iver etter å få de besøkende ut ...

– Når det går opp for deg hva som skjer, tror du nesten ikke det er sant. Det blir nesten helt «1984», sier Haakon Rasmussen, med referanse til George Orwells berømte roman.

SJELDEN ESTETISKE LØSNINGER. Rasmussen er rådgiver for semesterkurset arkitektthøgskolen har utviklet i samarbeid med Politiets sikkerhetstjenesten (PST) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Begge samarbeidspartnerne har bidratt med råd, innspill og en rekke foredrag om hvilke sikkerhetsbehov politi og myndigheter ser som nødvendige for kritiske bygg. I dag gjennomføres de fleste sikkerhetstiltak etter at bygninger ferdig satt opp, og det resulterer sjelden i veldig estetiske løsninger som inviterer innbyggerne inn i gatebildet.

Målet med kurset har vært å øke arkitektstudentenes bevissthet om å tenke sikkerhet allerede på tegnebrettet. Slik kan tiltakene integreres på en naturlig og sømløs måte, uten at de ender med å skrike «antiterroriltak» eller ødelegge en ellers vakker gate. Kanskje kan kurset være med på å skape en «norsk» løsning, det vil si en byutvikling som balanserer mellom nødvendige sikkerhetstiltak og den demokratiske åpenheten det offentlige Norge har vært opptatt av å beholde etter 22. juli 2011. For hva skjer for eksempel med nærheten mellom politikerne og folket om regjeringskvartalet må mures inne, som en isolert enklave det føles fremmed for oss vanlige dødelige å nærme seg? Og

FAKTA

Skjermingsverdige objekter

Skjermingsverdige objekter er i følge sikkerhetsloven objekter som har betydning for sikkerhetspolitisk krisehåndtering og forsvar av riket, betydning for kritiske funksjoner for det sivile samfunn, symbolverdi, og mulighet for å utgjøre en fare for miljøet eller befolkningens liv og helse.

FAKTA

Objektsikkerhet

Nasjonal sikkerhetsmyndighet gir råd og fører tilsyn med at sikkerheten knyttet til skjermingsverdige objekter, objekter som må sikres spesielt mot sabotasje og terror, er god nok.

Bygg og installasjoner må beskyttes bedre mot spionasje, sabotasje og terror. Beskyttelsestiltak er vesentlig for å motvirke eller redusere effekten av eventuelle anslag eller angrep.

ESTETISK, SIKKERT OG FUNKSJONELT: Klatrevegg foran regjeringskvartalet? Vakkert vannspeil som skaper harmoni i sjelen? En rekke av arkitektstudentenes forslag er utformet for flere funksjoner, mens de samtidig skaper sikkerhet på høyt nivå. Dermed er det lov å håpe på å unngå flere dårlig skjulte sikkerhetsløsninger som blomsterpottene foran Stortinget.

Boka «The City Between Security and Freedom» lages med utgangspunkt i masterkurset Bergen Arkitektthøgskole gjennomførte i samarbeid med Politiets sikkerhetstjeneste og Nasjonal sikkerhetsmyndighet, og handler om hvordan sikkerhet og frihet best kan integreres i byen. Boken slippes høsten 2015, og er beregnet på alle som har med byutvikling å gjøre, fra arkitekter til politikere. Vil du lese mer om arbeidet med boken, sjekk ut: www.citysecure.org

er egentlig blomsterpottene rundt Stortinget eller gjerdene og pullertene rundt den amerikanske ambassaden det beste vi kan håpe på?

VIL IKKE GJØRE SAMME FEIL SOM USA. Kurset har resultert i flere diplomoppgaver fra studentene og til høsten slippes debattboken «The City Between Security and Freedom», basert på arbeidet de har gjort. Medredaktør Anders Rubing konsentrerte seg i sin egen oppgave om balansen mellom demokratisk åpenhet og sikkerhet i det «nye» regjeringskvartalet i Oslo, og ble senere lærer på kurset. Han er svært positivt overrasket over politiet og NSMs sterke evne og vilje til å se at svært synlige og bastante sikkerhetstiltak kan gjøre noe med den demokratiske mentaliteten i en by.

– De har vært nesten oppsiktsvekkende åpne om at de ikke ønsker at Norge skal gjøre samme feil som i mange andre land, der sikkerhet ofte synes å prioriteres foran offentlig tilgjengelighet, sier Rubing og får følge av Rasmussen:

– Det er sjelden vi har hatt så gode prosesser med samarbeidspartnere i forbindelse med kurs. Og de var forbilledlig ærlige på at vi i dag ikke har de løsningene de ønsker seg.

Nyutdannet arkitekt Anders Eide deltok også på kurset og er en solid bidragsyter til den kommende boka. Han forteller at studentene høsten 2013 ble «bombardert» med hele 53 foredrag.

– Det var stor vilje til å dele tenkningen rundt dette. Vi hadde forelesere fra PST, Kripes, NSM, Forsvaret, London-politiet, menneskerettsorganisasjoner, israelske myndigheter og en rekke andre. Kurset ble et dypdykk i en kompleks og for oss studenter forholdsvis ukjent del av fagfeltet, sier Eide

FRISBEE PÅ TJUVHOLMEN? Mellom foredragene var de på studieturer til blant annet Tel Aviv, Palestina, Oslo og London. De så flere gode løsninger, men også mange dårlige. Og det var utvilsomt i Canary Wharf, der den innledende historien er hentet fra, at de trivdes dårligst. Finansdistriktet er privateid og huser noen av verdens viktigste finansinstitusjoner, som JP Morgan, Citybank og Bank of America. Eierne har innført forbud mot «offentlige ansamlinger», noe som ikke passer den antikapitalistiske gruppen «Occupy London» særlig bra. For å omgå forbudet begynte gruppen i stedet å arrangere «guidede turer» inn i Canary Wharf en gang i uka, og det var en slik tur Bergen-studentene meldte seg på. Et fredelig →

REKTOR:

– EN BOK SOM BØR SKAPE DEBATT

Rektor Cecilie Andersson ved Bergen Arkitekt-
thøgskole er svært fornøyd med både kurset,
samarbeidet med PST og NSM og bokprosjektet
«The City Between Security and Freedom».

– Her har ikke det viktigste vært kun å jobbe
med visuelle kvaliteter, som pullerter maskert
som blomsterpotter, men å skape en debatt om
hvordan vi kan skape frihet i byen uten å gå på
akkord med sikkerhetspremissen, sier hun.

Boka er ment for alt fra byutviklere og folk
i sikkerhetssektoren til arkitekter og studenter.
I tillegg håper rektor at den skal bli et refer-
anseverktøy i samfunnsdebatten om sikkerhet
kontra frihet i byen. I boka skisseres ulike typer
løsninger og det intervjues ulike aktører fra ulike
ståsteder, både geografisk og faglig.

– Er det aktuelt med flere kurs?

– Absolutt. Samarbeidet med NSM og PST
har vært så positivt at vi allerede ser på flere
muligheter for hvordan vi kan trekke arbeidet
videre, sier Andersson.

ESTETIKK SOM VIRKER:

USA er ikke nødvendigvis
et forbilde innen urban
sikkerhet, selv om også
amerikanerne prøver: Her
er dreibare pullerter som
er bygd ned i gaten i New
York. Problemet oppstår
når den tekniske løsningen
ikke lenger virker og må
suppleres med atskillig
mer brutale tiltak.

→ besøk som altså endte med ufrivillig uteskorting.

– Det var en svært lite positiv opplevelse. Samti-
dig ser vi at også vi i Norge står i fare for å bevege
oss i samme retning, for eksempel på Tjuvholmen
i Oslo. Forsker Erling Dokk Holm ved Arkitektur-
og designhøgskolen i Oslo har fortalt om hvordan
han i et eksperiment fikk studentene sine til å utføre
helt naturlige handlinger i offentlige rom, som fot-
ball og badminton, ved Aker Brygge. Det gikk bare
noen minutter før det dukket opp sikkerhetsvakter
for å eskortere dem bort. Eksempelet viser hvor
vanskelig det kan bli når tilsynelatende offentlige
byrom møter private sfærer, sier Eide.

UTFORMET REGJERINGSKVARTALET. På studie-
turene var de imidlertid også borte i sikkerhetstiltak
som fylte flere funksjoner, både til hverdags og i ek-
stremisituasjoner. I Tel Aviv er for eksempel mange
underjordiske garasjeanlegg planlagt som tilfluktsrom
allerede fra før de ble bygget. Det betyr at alle fasi-
liteter til begge funksjoner er på plass til enhver tid.

Hjemme igjen samlet studentene seg i grupper
der de fikk i oppgave å utforme Oslo S og regje-
ringskvartalet etter fire ulike sikkerhetsstandarder
som varierte fra «ekstreme» til nærmest ikkeeksis-
terende. Flere av illustrasjonene er tatt med i den
kommende boka.

– Det handler ikke bare om å gjøre sikkerhetstil-
tak vakre og estetiske, gjennom arbeidet vårt har
vi nok mer tro på at løsningene skal kunne fylle
flere funksjoner og gi merverdi gjennom det, sier
Rasmussen. – Pullerter kan for eksempel utformes
som skulpturer og ulike metallkonstruksjoner kan
designes som lekeapparater – eller som estetiske
elementer i seg selv. ☺

VIKTIG MED KUNNSKAP OM SIKKERHET

– Det er viktig å øke forståelsen for sikringstiltak i
det offentlige rom, sier Håvard Walla i Nasjonal sik-
kerhetsmyndighet om prosjektet.

– NSM er opptatt av hvordan kunnskap om sikkert
design, som alternativer til festningspreget sikkerhet,
skal kommuniseres til relevante kompetansmiljøer.
«The City Between Freedom and Security» er et ledd
i denne strategien. Prosjektet har allerede fått opp-
merksomhet som kreativt og nytenkende, sier Walla.

NSM og PST ønsket med prosjektet å nå ut til en
ny generasjon arkitekter og skape forståelse for
de utfordringer man står overfor når det gjelder
utforming av sikkerhet i det offentlige rom.

– Hensikten med boken er å videreføre funnene
og ivareta kunnskapen opparbeidet under studiet,
sier Walla.

FOR ÅPENHET: – Vi ønsker
ingen festningspreget
sikkerhet, sier Håvard
Walla i NSM.

2014 OPPSUMMERT

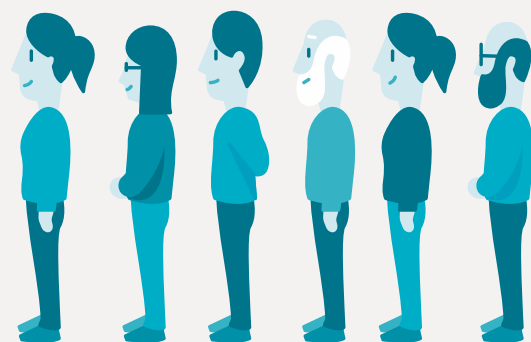
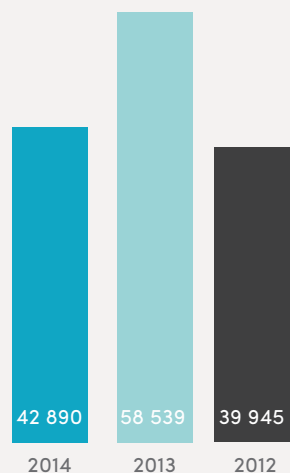
Her er noen utvalgte tall og fakta som sier noe om hva Nasjonal sikkerhetsmyndighet gjorde i 2014.

FOREBYGGING

42890

NØKLENE TIL NORGES HEMMELIGHETER

NSM produserer og distribuerer kryptonøkler som gjør det mulig å kommunisere sikkert i alt sikkerhetsgradert utstyr som blir brukt i Norge og internasjonalt. I fjor produserte vi 42 890 kryptonøkler. Reduksjonen fra året før skyldes reduserte internasjonale aktiviteter, samt en gjennomgang av det faktiske kryptobehovet.

41

SIKKERHETS-RAPPORTER

NSM leverte i løpet av 2014 41 ukentlige sikkerhetsrapporter til Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

655

NÅR STADIG FLERE

Den årlige sikkerhetsskonferansen i Oslo kongressenter har på få år doblet antall deltagere til 655 i 2014.

400

KURSET 400 PERSONER

I 2014 åpnet NSMs kurssenter for forebyggende sikkerhet i Sandvika. I løpet av høsten har vi i samarbeid med Forsvaret kurset 400 personer i forebyggende sikkerhet.

1194

RÅDGIVNING OM OBJEKTSIKKERHET

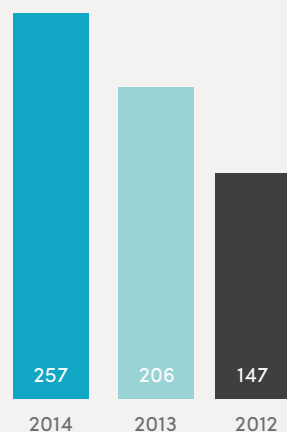
Nasjonal sikkerhetsmyndighet gir råd om objekter som må sikres spesielt mot sabotasje og terror. I fjor gav våre fagfolk totalt 1194 rådgivningstimer til norske virksomheter.

257

KURSET HELE NORGE I SIKKERHET

Oktober er Nasjonal sikkerhetsmåned i Norge. I fjor arrangerte vi sikkerhetsseminarer i sju norske byer, fra Lillesand i sør til Tromsø i fjor. Vi nådde totalt 257 deltagere.

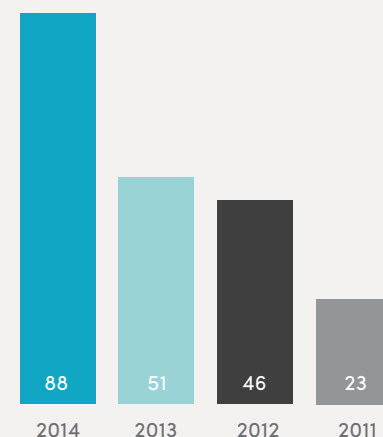

HÅNTERING

88

STADIG FLERE DATAANGREP

I fjor varslet og håndterte vi totalt 88 alvorlige dataangrep, mot 51 i hele 2013. Flesteparten av angrepene har som formål å stjele informasjon fra datasystemene til store eller viktige norske bedrifter.

5069

MANUELT HÅNTERTE SAKER

NSM håndterer en lang rekke andre IKT-sikkerhetshendelser på nett. I fjor håndterte vi manuelt 5069 saker. Håndteringen blir ofte gjort ved å varsle nasjonalt eller internasjonalt, foreta analyse med mer. Totalt ble det behandlet 17 661 saker i operasjonssentret.

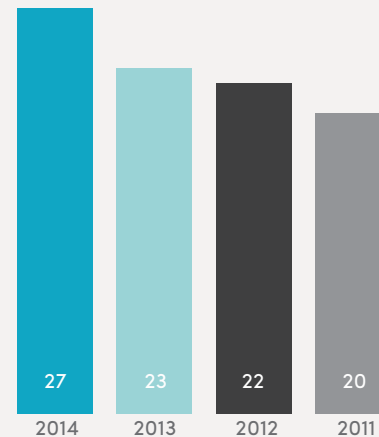
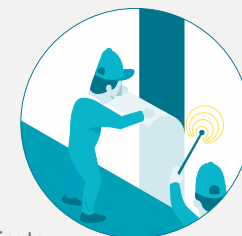
Forandringer i hvordan statistikken hentes ut har gjort at noen av tallene fra tidligere år har blitt revidert, men statistikken er sammenlignbar fra år til år.

KONTROLL

27

FLERE TILSYN ÅR FOR ÅR

Et av NSMs viktigste mål er å øke antallet tilsyn. I fjor gjennomførte vi 27 tilsyn. Målet for 2015 er å øke antallet vesentlig.

121

GODKJENTE 121 DATASYSTEMER

Før et datasystem tas i bruk for sikkerhetsgradert informasjon, må det sikkerhetsgodkjennes av NSM. I fjor godkjente vi 121 datasystemer.

2150

FLERE FOTO-SAKER

I 2014 behandlet NSM 2150 saker som handlet om foto fra luft. Alle som skal fotografere med droner og andre farkoster utenfor synsrekkevidde må ha tillatelse fra NSM. Ny praksis av regelverket gjør at færre trenger lisens.

22

LEVERANDØRER MÅ KLARERES

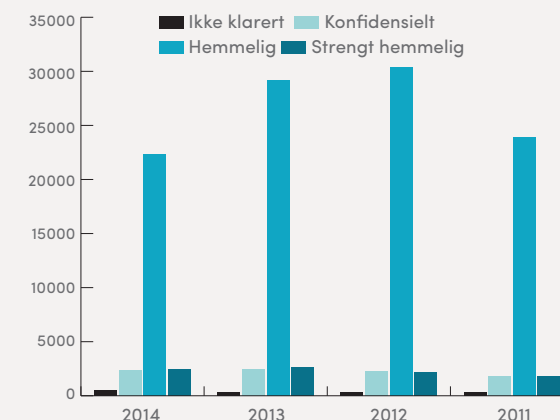
Alle leverandører som har behov for sikkerhetsgradert informasjon i forbindelse med leveransen, må klareres. I fjor fattet NSM totalt 22 vedtak om leverandørklareringer.

ANTALL SIKKERHETS-KLARERINGER

NSM innhenter personopplysninger til alle klareringsaker som blir utført i Norge. Klareringssakene blir utført av totalt 42 forskjellige klareringsmyndigheter.

Note: Endringer i registreringen av avgjørelser om Strengt Hemmelig fra og med 2013 gjør at antallet klareringer på Strengt Hemmelig/Cosmic Top Secret, fremstår som cirka 20 prosent høyere enn om tidligere års registreringspraksis hadde blitt lagt til grunn.

Overordnet vurdering av styring og kontroll

NSM har blitt bedre på styring og kontroll i 2014. Spesielt har vi blitt gode på planlegging, budsjettering, kunnskap, ferdigheter og hjelpemidler. Vi har fremdeles et forbedringspotensial med hensyn til kontroll.

Kampen om kompetansen vil påvirke NSMs evne til å løse sine oppgaver i årene som kommer.

NSM BENYTTET MÅL- OG RESULTATSTYRING som sitt grunnleggende styringsprinsipp.

For å gi NSMs ledelse innsikt i status på styring og kontroll, har ledergruppen og NSMs internrevisjon blant annet evaluert kvaliteten på NSMs prosesser for internkontroll, risikostyring og virksomhetsstyring. Dette er gjort ved hjelp en modell for vurdering av modenhet på styring og kontroll, en modell som er spesielt utarbeidet for forsvarssektoren. Modenheten på styring og kontroll blir vurdert på en skala fra «reaktiv» (laveste verdi) til «optimalisert» (høyeste verdi). Modenheten blir vurdert innen ulike kategorier, basert på rammeverket for forvaltning, styring og kontroll.

NSM har økt modenhet på styring og kontroll i 2014 i forhold til året før. Det er fortsatt ulike modenhetsnivåer på ulike steder og kategorier i organisasjonen.

Det er verdt å merke seg at kategoriene planlegging og budsjettering og kunnskap, ferdigheter og hjelpemidler blir vurdert til å ha høyeste modenhet. Egevalueringene viser at NSM har forbedringspotensial når det gjelder kontroll, både på integrering av kontrollaktiviteter og evaluering av kontrollsystemet. Dette kan ha sammenheng med at langtidsfravær har medført redusert aktivitet på området.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NSM

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL. Internkontrollen i NSM er basert på COSO-rammeverket. Risikostyring og internkontroll er organisert etter treforsvarslinjemodellen. Dette innebærer en operativ førstelinje som er ansvarlig for å operasjonalisere og etterleve de føringer som ligger i internkontrollsystemet, en sentral fagstab i andrelinje og en uavhengig internrevisjon som tredjelinje. Ledelsens gjennomgang og evaluering av NSMs styrings-

tem ble gjennomført i mai 2014, og dekket NSMs styringssystem, resultat av revisjoner 2013, HMS og informasjonssikkerhet.

SIKKERHET OG BEREDSKAP. NSM har utviklet et internt styringssystem for Informasjonssikkerhet basert på ISO 27001, men med tilpasning tilegne behov og sikkerhetsloven med forskrifter. Videre har NSM det siste året jobbet mye med interne beredskapsplaner, slik at virksomheten skal ha bedre forutsetning for å håndtere avvik.

PERSONAL OG ARBEIDSMILJØ. Antall ansatte økte fra 202 medarbeidere i januar til 232 medarbeidere i desember, og 28 prosent av de ansatte i NSM er kvinner. Totalt er det utført 209 årsverk i virksomheten i 2014. Turnover i 2014 var på 10 prosent.

Det totale sykefraværet i organisasjonen er nedadgående, og har gått fra 6,8 prosent i første tertial til 6,1 prosent i andre tertial, for å ende på 5,3 prosent i tredje tertial. Nedgangen skyldes i all hovedsak at langtidssyke med alvorlig sykdom er friskmeldte og tilbake i arbeid.

RIKSREVISJONENS KONTROLL. Riksrevisjonen fører kontroll med at NSMs regnskap ikke inneholder vesentlige feil og mangler, og at disposisjonene som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger samt gjeldende regelverk. Revisjonsberetning antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Riksrevisjonen avdekket for 2013 brudd på vernegrensene i arbeidsmiljøloven når det gjelder overtid i alle virksomhetene i forsvarssektoren, med unntak av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). NSM har iverksatt tiltak for å forhindre brudd på overtidsbestemmelsene, blant annet gjennom tettere oppfølging og rutiner. Det gis blant annet umiddelbart tilbakemelding til

nærmeste leder og avdelingsdirektør dersom det oppdages brudd på arbeidsmiljøloven.

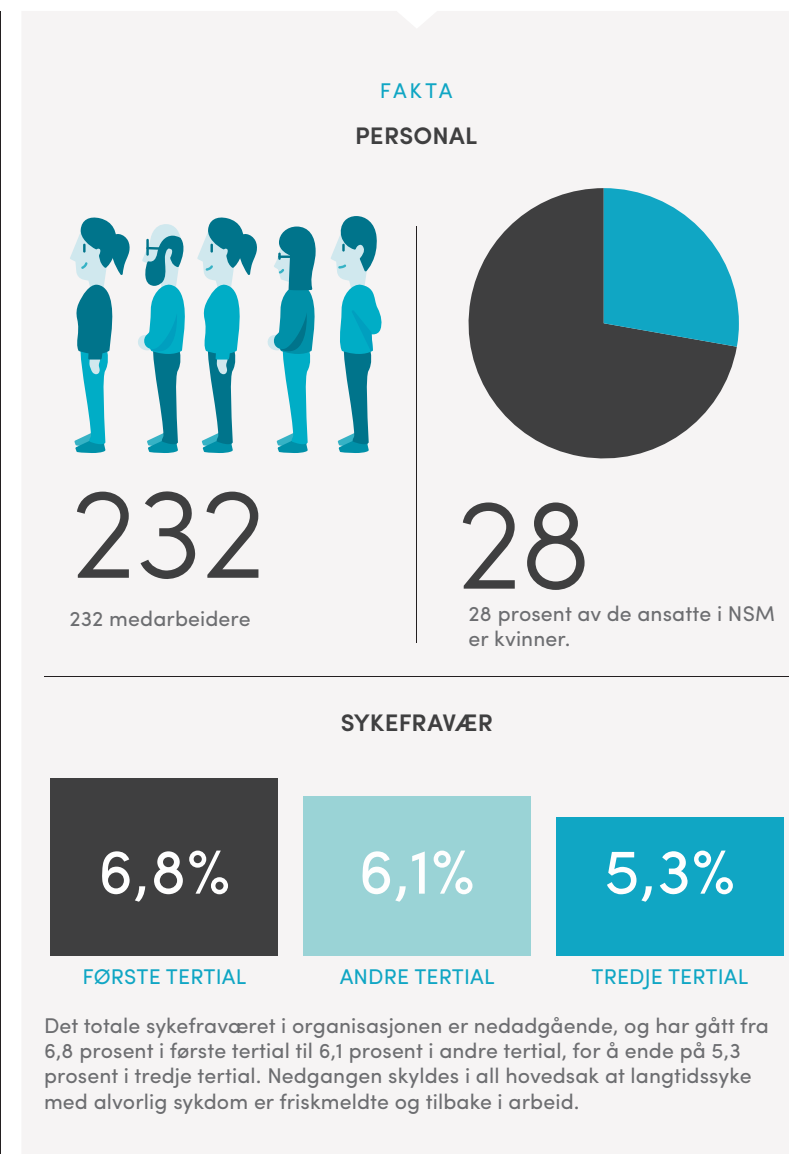
ANNEN EKSTERN KONTROLL. NSM har i 2014 fulgt opp merknader fra EOS-utvalget og anbefalinger fra Forsvarsdepartementet basert på tilsyn med NSM. EOS-utvalget påpekte at det var lang saksbehandlingstid i personellsikkerhetssaker og manglende og/eller sene svar på utvalgets henvendelser. NSM mener tiltak som er satt i gang langt på vei vil rette opp i forholdene, selv om det fremdeles er utfordringer når det gjelder saksbehandlingstid i klareringssaker.

Forsvarsdepartementet ga anbefalinger basert på tilsyn med NSM med tema inntrengningstesting. NSM har satt i gang tiltak som vi mener i stor grad imøtekommer disse anbefalingene.

MILJØREDEGJØRELSE. NSM har i 2014 arbeidet med å forbedre sin miljørapportering. Nye rutiner for registrering av miljødata til Forsvarets Miljødatabase trer i kraft 2015.

Sammenliknet med andre virksomheter i forsvarssektoren, har NSM ingen egenrapportering om bygningsmassen. Årsaken er at NSM leier kontorlokaler fra henholdsvis Forsvaret og Forsvarsbygg. Miljørapportering for NSM er dermed innberegnet i de to etatenes miljørapportering. Likeledes har NSM i praksis felles avfallshåndtering med Forsvaret for to av sine tre lokasjoner. Miljøgiftig avfall, i den grad NSM har det, håndteres etter gjeldende rutiner på de tre lokasjonene, og er i hovedsak lagt til Forsvarets/Forsvarsbyggs leverandør av disse tjenestene.

Når det gjelder drivstoff, benyttet NSM 2586 liter drivstoff til sine tjenestekjøretøy i 2014. Det innebærer et CO₂-utslipp på 6543 kilo. Bruk av privatbil i tjeneste rapporteres til 70 444 kilometer. NSM har gjennomført 660 tjenesteflyreiser i 2014. ☺

Spesielt om NSM: Jobber for å nå målene

Styringen av Nasjonal sikkerhetsmyndighet er knyttet til langtidsplanen for forsvarssektoren, som går over fireårsperioder. Inneværende periode går frem til 2017. NSM arbeider for å nå alle målene i iverksettelsesbrevet utgangen av perioden. →

MÅL 1: STYRKET FOREBYGGENDE SIKKERHET

Basert på årets resultater ligger vi foreløpig godt an til å nå målene innen styrket forebyggende sikkerhet. Arbeidet med beskyttelse rundt skjermingsverdige bygg, installasjoner og annen infrastruktur er styrket, og kapasiteten vil bidra til å nå målene fremover. Flere veiledninger om IKT-sikkerhet vil bli publisert i 2015. Plattformer for god synergi er skapt blant annet gjennom samarbeid med høyskoler og universiteter, og vil videreutvikles. En utfordring innen målet er omfattende behov for IKT-rådgivning fra samfunnet. Behovet er økende. En annen utfordring er stor etterspørsel blant annet fra Forsvaret etter utvikling av sikkerhetstiltak. NSM vil fortløpende vurdere ulike tiltak for å møte dette.

MÅL 2: EFFEKTIV HÅNDTERING AV SIKKERHETS-TRUENDE HENDELSER PÅ NASJONALT NIVÅ

Økt kapasitet i operasjonssentret i NSM NorCERT setter NSM i stand til å håndtere flere sikkerhetstruende hendelser i årene fremover. Også oppbyggingen av sektorvise responsmiljøer, og en ny intern strategi for håndtering, vil effektivisere håndteringen av dataangrep på nasjonalt nivå. NSM driver blant annet et Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI), som gjør det mulig å avdekke og verifisere større dataangrep mot kritisk infrastruktur. Systemet er bygd opp av sensorer i større virksomheter. Det er imidlertid behov for slike sensorer hos flere virksomheter for å få et bedre bilde av sikkerhetstruende hendelser på nett. Veksten i antall dataangrep er stor, og vi forventer en økning i årene fremover. En hovedutfordring innen målet er å rekruttere og beholde medarbeidere for å opprettholde vår operative evne.

MÅL 3: REDUSERE SAMFUNNETS SÅRBARHETER GJENNOM KONTROLL OG TILSYN

NSM har satt i verk en ny prosess for sikkerhetsgodkjenning av sikkerhetsgraderte datasystemer. Vi forventer både en bedring på saksbehandlingstid og kvalitet på arbeidet som blir gjort når ny prosess er satt i system med sikkerhetsrutiner og dokumentasjon på sikkerhetsgodkjenninger. Flere tilsyn er et viktig mål i langtidsplanen for forsvarssektoren, og NSM vil nå dette målet.

MÅL 4: BEDRE IKT-SIKKERHETEN I SAMFUNNET

NSM har levert godt på målet i 2014, blant annet gjennom en rekke forslag til tiltak sendt til våre styrende departementer for å redusere digitale sårbarheter. Etableringen av en ny seksjon for teknologisk rådgivning vil styrke evnen til å gi råd, veiledning, og bistand i årene fremover.

MÅL 5: SIKRE AKTIVITET I TRÅD MED ØKONOMISKE RESSURSER

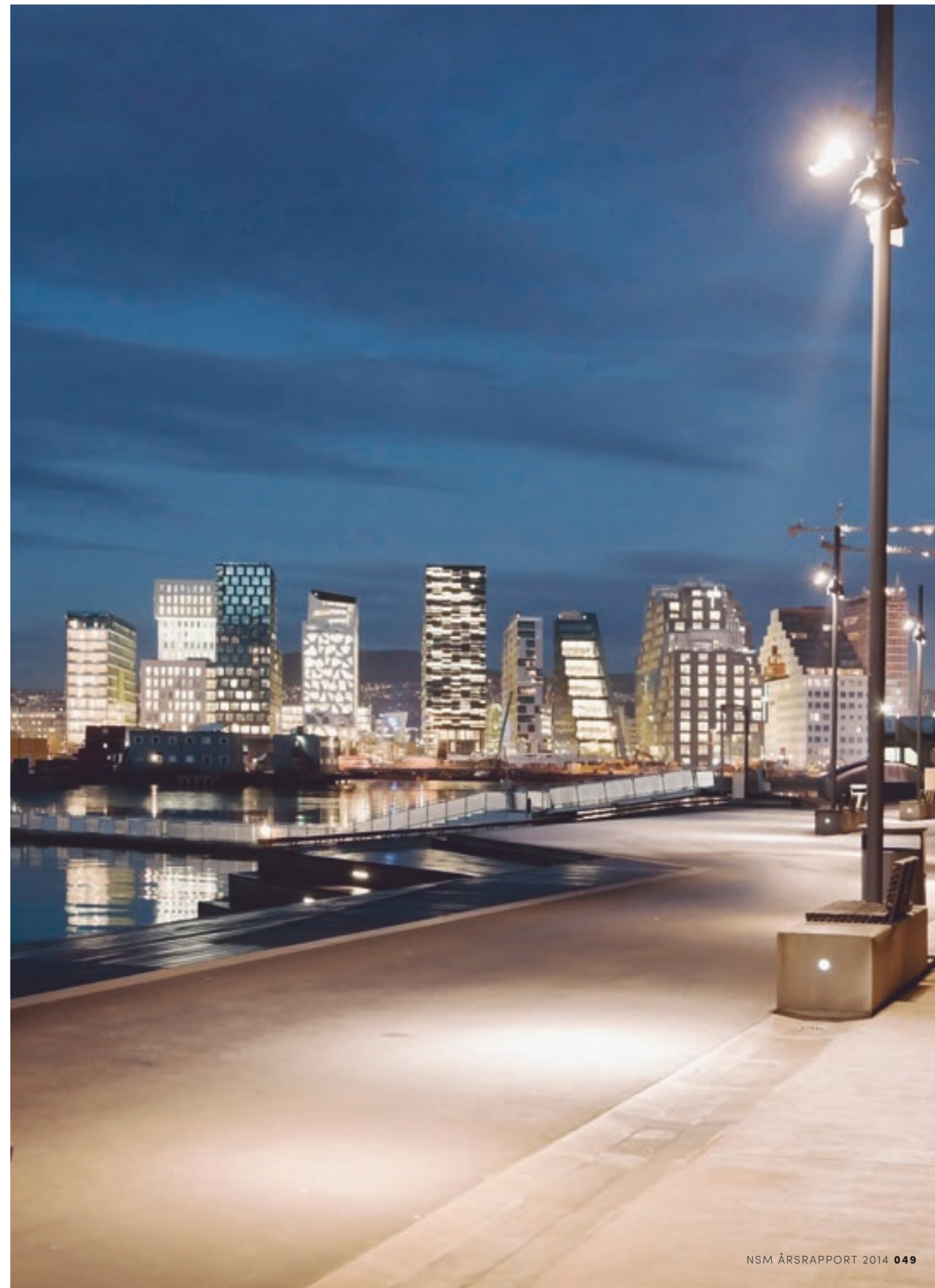
Vi ligger foreløpig godt an til å nå målene på økonomistyring. Tiltak på målet som vil gi effekt i årene fremover er nytt kurscenter i Sandvika som er selvfinansierende gjennom kursavgift fra deltakerne, og midlertidig saksbehandlingsgebyr for søknader om sikkerhetsgodkjenning av graderte informasjonssystemer i sivil sektor.

MÅL 6: EFFEKTIVISERING OG VIDEREUTVIKLING AV NSM

NSM jobber for tiden med å effektivisere arbeidet med å varsle og koordinere håndteringen av dataangrep på nasjonalt nivå. Arbeidet får effekt etter at implementeringen er gjort i 2015. Også arbeidet med å implementere standarder innen risikovurdering og fysisk sikring mot terrorangrep forventes å få effekt i årene fremover. Personellsikkerhetsområdet utgjør for tiden en stor utfordring for NSM. Flere komplekse saker fører til lengre saksbehandlingstid, og en ny dataløsning for arbeidet med sikkerhetsklareringer har innkjøringsproblemer. NSM har iverksatt en rekke tiltak for å gjøre noe med denne situasjonen.

MÅL 7: RIKTIG KOMPETANSE TIL OPPGAVELØSNINGEN I NSM

En hovedutfordring for NSM i årene som kommer er rekruttering og evnen til å holde på kritisk kompetanse. Det er igangsatt et langsiktig, strategisk arbeid for å adressere forsvarssektorens kompetanseutfordringer. For å møte fremtidsbildet er NSM avhengig av å være en endringsdyktig organisasjon som når sine mål gjennom å tiltrekke seg riktig kompetanse. Kompetanseutfordringen vil vedvare over flere år, og stiller store krav til vår evne til å rekruttere og holde på kritisk kompetanse. NSM jobber med å møte dette fremtidsbildet. ☉

GENERELLE FREMTIDSUTSIKTER:

Må regne med økte sårbarheter

Digitalisering og internasjonalisering utfordrer både sikkerheten i samfunnet og oss i Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Trendene fører til at vi i det norske samfunnet trolig må leve med større risiko i årene som kommer, hvis vi ikke greier å redusere de økte sårbarhetene. NSM skal innen 1. juli levere sikkerhetsfaglig råd til Forsvarsdepartementet om trender frem mot 2020.

TRENDER I RISIKOBILDET er nærmere beskrevet i NSMs rapport Risiko 2015. NSM skal også innen 1. juli levere sikkerhetsfaglig råd til Forsvarsdepartementet, på bestilling fra forsvarsministeren. Rådet skal beskrive trender innenfor personell-, informasjons- og objektsikkerhet. Her skal vi komme med våre viktigste anbefalinger om risikoreducerende tiltak i neste langtidperiode frem mot 2020. Samtidig ser vi generelle trender i samfunnsutviklingen som vi tror vil fortsette å prege vårt arbeid.

DIGITALISERING. Samfunnets bruk av IKT øker, og det samme gjør avhengigheten av denne teknologien. Smartmobiler og ulike digitale tjenester gjør at privatliv og jobb smelter sammen. Grensene mellom rikets sikkerhet, samfunnets sikkerhet og individets sikkerhet blir langt på vei utvisket. Store mengder informasjon ligger på internett, med ulik type sikring. Avhengighetene mellom datasystemer på tvers av sektorer, er store. NSMs rapport Risiko 2015 slår fast at store mengder sensitiv informasjon og samfunnskritiske IKT-servere lagres i datahaller eller skytjenester. Når lagringen skjer på tvers av landegrensene, med ulike krav til sikring, utfordrer det sikkerheten. Også kritiske industri-systemer kobles til internett, med de sårbarhetene det medfører. Hele 25 milliarder ulike enheter vil være oppkoblet til internett i løpet av 2020, ifølge analyseselskaper. Teknologitvillingen gjør hverdagen enklere, men den gjør oss også mer sårbare.

I takt med digitaliseringen av samfunnet, ser vi at bevisstheten og kunnskapene om sikkerhet øker. Det er stadig større oppmerksomhet om IKT-sikkerhet i samfunnet og i media. Det er positivt, også for NSMs arbeid.

Samtidig innebærer det større forventninger til hva NSM skal kunne løse av utfordringer. Etterspørselen etter tjenester, råd og veiledning er stor og økende, og utfordrer kapasiteten vi har til å løse våre viktigste oppdrag.

NSM kan ikke løse alle sikkerhetsutfordringer på dette området alene. Oppbyggingen av sektorvise responsmiljøer for IKT-hendelser, er ett mulig svar på noe av dette. Det vil bidra til øke samfunnets kapasitet til å håndtere det økende behovet for sikkerhetskompetanse.

INTERNASJONALISERING OG GLOBALISERING. Internasjonaliseringen av samfunnet treffer Norge på flere ulike plan. Varer og tjenester flyter over landegrensene, muligheten for nasjonal kontroll med for eksempel kritiske komponenter i datasystemer, er begrenset. Internasjonalisering og globalisering øker kompleksiteten i det å håndtere risiko.

For klareringsmyndighetene betyr økt mobilitet i befolkningen blant annet et større behov for å behandle sikkerhetsklareringer for utenlandske statsborgere og personer med bakgrunn fra andre land. Slike klareringssaker krever ofte lang saksbehandlingstid og ressurser.

ROLLER OG ANSVAR. Digitaliseringen av samfunnet gjør at grensene mellom virksomheter, sektorer og land blir mer flytende. Bevissthet rundt roller og ansvar, og det å avklare gråsoner mellom ulike aktører, er viktigere enn noen sinne. Dette er dessuten en utfordring for NSMs oppgaveløsning. Digitalisering og internasjonalisering utfordrer også regelverk og standarder. Skytjenester og datahaller bygges opp, men uten en felles og tverrfaglig kravsetting. NSM har fortløpende innspill til hvordan regelverket kan og bør utvikles for å møte utfordringene.

KOMPETANSE. Det er behov å styrke sikkerhetskompetansen kraftig i hele samfunnet i årene som kommer. Oppbyggingen av kompetanse på informasjonssikkerhet i samfunnet, styrker sikkerheten. Samtidig øker det konkurransen om samme type fagfolk, og gjør det vanskeligere for NSMs å holde på viktig arbeidskraft. Kampen om kompetansen vil påvirke NSMs evne til å løse sine oppgaver i årene som kommer. Oppbyggingen av et Center for Cyber and Information Security (CCIS) på Gjøvik, hvor NSM finansierer et professorat, er et viktig tiltak. Sikkerhetsbransjen i Norge er i vekst, men dekker fremdeles ikke behovene. Samtidig ser vi at mange virksomheter ikke kjenner sine behov, og de besitter ikke alltid nødvendig bestillerkompetanse. Virksomhetene må skaffe seg slik kompetanse.

Økt kunnskap i konsulentbransjen innen sikker-

het vil kunne påvirke utviklingen i positiv retning. Profesjonelle konsultantselskaper innen sikkerhet vil bli stadig viktigere i årene som kommer. NSM påvirkes av situasjonen. Etterspørselen etter råd og veiledning fra NSM er stor, og vil sannsynligvis vedvare, i alle fall inntil markedet blir mer modent.

DET RISIKOFYLTE SAMFUNNET. Det risikofrie samfunnet eksisterer ikke. Utviklingen innebærer at vi må håndtere flere sårbarheter i årene som kommer. I Nasjonal sikkerhetsmyndighet må vi hele tiden vurdere om vi er organisert på riktig måte for å håndtere denne utviklingen, blant annet gjennom avklaringer om ansvar, roller og nasjonale og internasjonale strukturer.

Kampen om kompetansen vil påvirke NSMs evne til å løse sine oppgaver i årene som kommer.

Ledelseskommentar årsregnskapet 2014

FORMÅL. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er Norges ekspertorgan for informasjons- og objektsikkerhet, og det nasjonale fagmiljøet for IKT-sikkerhet. Direktoratet er nasjonal varslings- og koordineringsinstans for alvorlige dataangrep og andre IKT-sikkerhetshendelser. Direktoratet er underlagt Forsvarsdepartementet, og rapporterer med faglig ansvarslinje til Justis- og beredskapsdepartementet for oppgaveløsning i sivil sektor og til Forsvarsdepartementet for militær sektor. NSM holder til på Kolsås i Bærum, med kontorer i Sandvika i Bærum og på Bryn i Oslo.

NSM er et ordinært statlig forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnotene til årsregnskapet.

BEKREFTELSE. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R 115 fra Finansdepartementet og krav i økonomiinstruks for forsvarssektoren. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av direktoratets disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

VURDERINGER AV VESENTLIGE FORHOLD. I 2014 har NSM samlet disponert tildelinger på utgiftssiden på kr 246 349 000, jf. bevilgningsrapporteringen og note A. Utgiftene er fordelt mellom driftsutgifter på kapittel 1723 post 01, og utgifter til FoU-prosjekter på kapittel 1760 post 45. Gjennomføringsutgifter for FoU-prosjektene er ført på kapittel 1760 post 01. Her er også utgifter knyttet til sikkerhetsgodkjenning for Forsvaret postert.

Driftsutgiftene på kapittel 1723 viser merutgifter på kr 3 049 104, men etter justering for inntekter fra offentlige refusjoner og andre merinntekter har direktoratet en mindreutgift på kr 4 703 722 som søkes overført til neste år på kapittel 1723 post 01 iht. beregninger i note B.

Utgiftene til FoU-prosjekter på kapittel 1760 post 45 viser en merutgift på kr 2 474 235, men etter justering for refusjon ført på kapittel 4760 post 45 har NSM en mindreutgift på kr 531 462. Bevilgningen på denne posten er gitt med stikkord «kan overføres», og NSM søker mindreutgiften overført til neste år. På kapittel 1760 post 01 viser regnskapet en mindreutgift på kr 760 629. Beløpet søkes overført til neste år.

Artskontorrapporteringen viser at utbetalinger til

lønn og sosiale utgifter beløp seg til kr 147 701 760 mot kr 120 384 307 i 2013. Økningen skyldes økning i antall årsverk som følge av satsningsmidler tildelt i statsbudsjettet for 2014, jf. note 2.

Andre utbetalinger til drift utgjør kr 103 409 949, som er en liten økning i forhold til 2013. De største postene her er mindre utstyrsanskaffelser og kjøp av konsulenter og andre tjenester fra eksterne. Felles for disse postene er at betydelige beløp knytter seg til utstyrsanskaffelser og kjøp av utredninger i forbindelse med NSMs FoU-aktivitet. Husleieutgiftene har økt i 2014, som følge av at direktoratet nå leier lokaler i Sandvika til deler av virksomheten.

Inntekter eksklusive offentlige refusjoner utgjør kr 20 203 797, mot kr 13 158 005 i 2013. Inntektene knytter seg til kurs- og konferanseavgifter, brukerbetaling fra deltakere i sensornettverket samt annen brukerbetaling for tjenester levert fra NSM. Økningen fra 2013 skriver seg i hovedsak fra nye brukerfinansierte tjenester, samt økt deltakelse på direktoratets kurs og konferanser. I tillegg er en refusjon fra Forsvaret av forskutterte prosjektutgifter inntektsført i tråd med bruttoprinsippet i økonomireglementet.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr 31.12.14 kr 6 160 199. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av. Foruten rapportert mellomværende har direktoratet kundefordringer på kr 361 044. Dette er fakturaer som er sendt ut i 2014 men ikke betalt, og som derfor ikke fremkommer som inntekt i årsregnskapet, jf. opplysninger om avregning med statskassen i note 4.

TILLEGGSOPPLYSNINGER. Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NSM. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2015. Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på direktoratets nettsider så snart dokumentet er offentlig.

Kolsås, 13. februar 2015

Kjetil Nilsen, Direktør

Prinsippnote til årsregnskapet

ÅRSREGNSKAP FOR STATLIGE VIRKSOMHETER er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 18. september 2013. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prin-

sippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.8.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

BEVILGNINGSRAPPORTERINGEN. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

ARTSKONTORRAPPORTERINGEN. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt i oppstillingen.

Note 4 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen. ☉

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING 31.12.2014

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merutgift (-) og mindreutgift
1723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	01	Driftsutgifter	A, B	215 600 000	218 649 104	-3 049 104
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	01	Driftsutgifter	A, B	8 730 000	7 969 371	760 629
1760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A, B	22 019 000	24 493 235	-2 474 235
Sum utgiftsført					246 349 000	251 111 709	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2014	Merinntekt og mindreinntekt (-)
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	01	Driftsinntekter	A	13 968 000	17 198 100	3 230 100
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	16	Refusjon av foreldrepenge	B		1 500 217	1 500 217
4723	Nasjonal sikkerhetsmyndighet	18	Refusjon av sykepenge	B		3 022 508	3 022 508
4760	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	45	Store nyanskaffelser	B		3 005 697	3 005 697
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			17 806 302	17 806 302
Sum inntektsført					13 968 000	42 532 824	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						208 578 885
Kapitalkontoer						
60xxxx	Norges Bank KK /innbetalinger					24 832 807
60xxxx	Norges Bank KK/utbetalinger					-232 492 073
7xxxxx	Endring i mellomværende med statskassen					-919 619
Sum rapportert						0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)				
Konto	Tekst	2014	2013	Endring
7000xx	Mellomværende med statskassen	-6 160 199	-5 240 580	-919 619

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
172301	499 000	215 101 000	215 600 000
176001		8 730 000	8 730 000
176045		22 019 000	22 019 000
472301		-13 968 000	-13 968 000

NOTE B FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV MULIG OVERFØRBART BELØP TIL NESTE ÅR

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht avgitte belastningsfullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Standard refusjoner på inntektspostene 15-18	Merinntekter iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp*	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
172301		-3 049 104		-3 049 104	4 522 725	3 230 100			4 703 722	10 056 650	4 703 722
176001		760 629		760 629					760 629		760 629
176045	«kan overføres»	-2 474 235		-2 474 235	Ikke aktuell	3 005 697			531 462		531 462

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres».

Se det årlige rundskrivet R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Stikkordet «kan overføres»

NSMs bevilgning på kapittel/post 176045 er gitt med stikkordet «kan overføres». Beløpet stammer fra tildelinger gitt innenfor de to siste budsjettår og NSM lar beløpet inngå som en del av mulig overførbart beløp.

Fullmakt til å bruke standard refusjoner av lønnsutgifter til å overskride utgifter

NSM har brukt lønnsrefusjoner som er rapportert på kapittel/post 472316 og 472318 til å dekke inn merutgifter under driftsposten 172301. Lønnsrefusjonene beløper seg samlet til kr 4 522 725.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

NSM er gitt fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter. Merinntekter på kapittel/post 472301 utgjør kr 3 230 100 som er benyttet til å dekke tilsvarende utgifter på kapittel/post 172301. En refusjon fra Forsvaret av forskutterte prosjektutgifter er ført på kapittel/post 476045, og dekker merutgifter på kapittel/post 176045.

Mulig overførbart beløp

NSMs ubrukte bevilgning på kapittel/post 172301 beløper seg til kr 4 703 722. Da dette beløpet er under grensen på 5 % regnes hele beløpet som mulig overføring til neste budsjettår. På kapittel/post 176001 har NSM en ubrukt bevilgning på kr 760 629. NSM har kun en mindre andel av bevilgningen på posten som helhet, og beløpet regnes som mulig overførbart til neste år. Beløpet som står på kapittel/post 176045 kan overføres i sin helhet da stikkordet «kan overføres» er knyttet til budsjettposten.

Mulig overføring til neste år er en beregning, og NSM får tilbakemelding fra overordnet departement om endelig beløp som overføres til neste år.

OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2014

	Note	2014	2013
Inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer			
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	5 531 458	5 400 000
Salgs- og leieinnbetalinger	1	14 672 339	7 758 005
Andre innbetalinger			
Innbetaling av finansinntekter			
Sum innbetalinger		20 203 797	13 158 005
Utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	2	147 701 760	120 384 307
Offentlige refusjoner vedrørende lønn	2	-4 522 725	-4 157 352
Andre utbetalinger til drift	3	103 409 949	102 698 622
Utbetaling av finansutgifter			
Sum utbetalinger		246 588 984	218 925 577
Netto rapporterte utgifter til drift og investeringer		226 385 187	205 767 571
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.			
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader			
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
5700 Folketrygdens inntekter - Arbeidsgiveravgift		17 806 302	14 451 042
5309 Tilfeldige inntekter (gruppeliv m.m)			
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		17 806 302	14 451 042
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		208 578 885	191 316 529
Oversikt over mellomværende med statskassen			
Eiendeler og gjeld		2014	2013
Lønnsforskudd		6 569	
Lån til ansatte		34 479	-27 795
Skyldig skattetrekk		-6 201 246	-5 212 785
Sum mellomværende med statskassen	4	-6 160 199	-5 240 580

NOTE 1 INNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET

	31.12.14	31.12.13
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Næringslivstilskudd, NorCERT-funksjonen	5 531 458	5 400 000
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	5 531 458	5 400 000
Salgs- og leieinnbetalinger		
Brukerbetaling	3 664 081	34 300
Konferanseinntekter	3 993 540	2 673 344
Viderefakturering, reiseutgifter	1 476 456	792 364
Viderefakturering, lønnsutgifter	1 232 014	2 097 938
Øvrige inntekter	4 306 249	2 160 060
Sum salgs- og leieinnbetalinger	14 672 339	7 758 005
Sum inntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	20 203 797	13 158 005

NOTE 2 UTBETALINGER TIL LØNN OG SOSIALE UTGIFTER OG INNBETALINGER AV OFFENTLIGE REFUSJONER VEDRØRENDE LØNN

	31.12.14	31.12.13
Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter		
Lønninger	127 975 027	103 548 244
Arbeidsgiveravgift	17 806 302	14 451 042
Andre ytelser	1 920 430	2 385 021
Sum utbetalinger til lønn og sosiale utgifter	147 701 760	120 384 307
Offentlige refusjoner vedrørende lønn		
Sykepenges og andre refusjoner	-4 522 725	-4 157 352
Sum offentlige refusjoner vedrørende lønn	-4 522 725	-4 157 352
Antall årsverk:	209	179

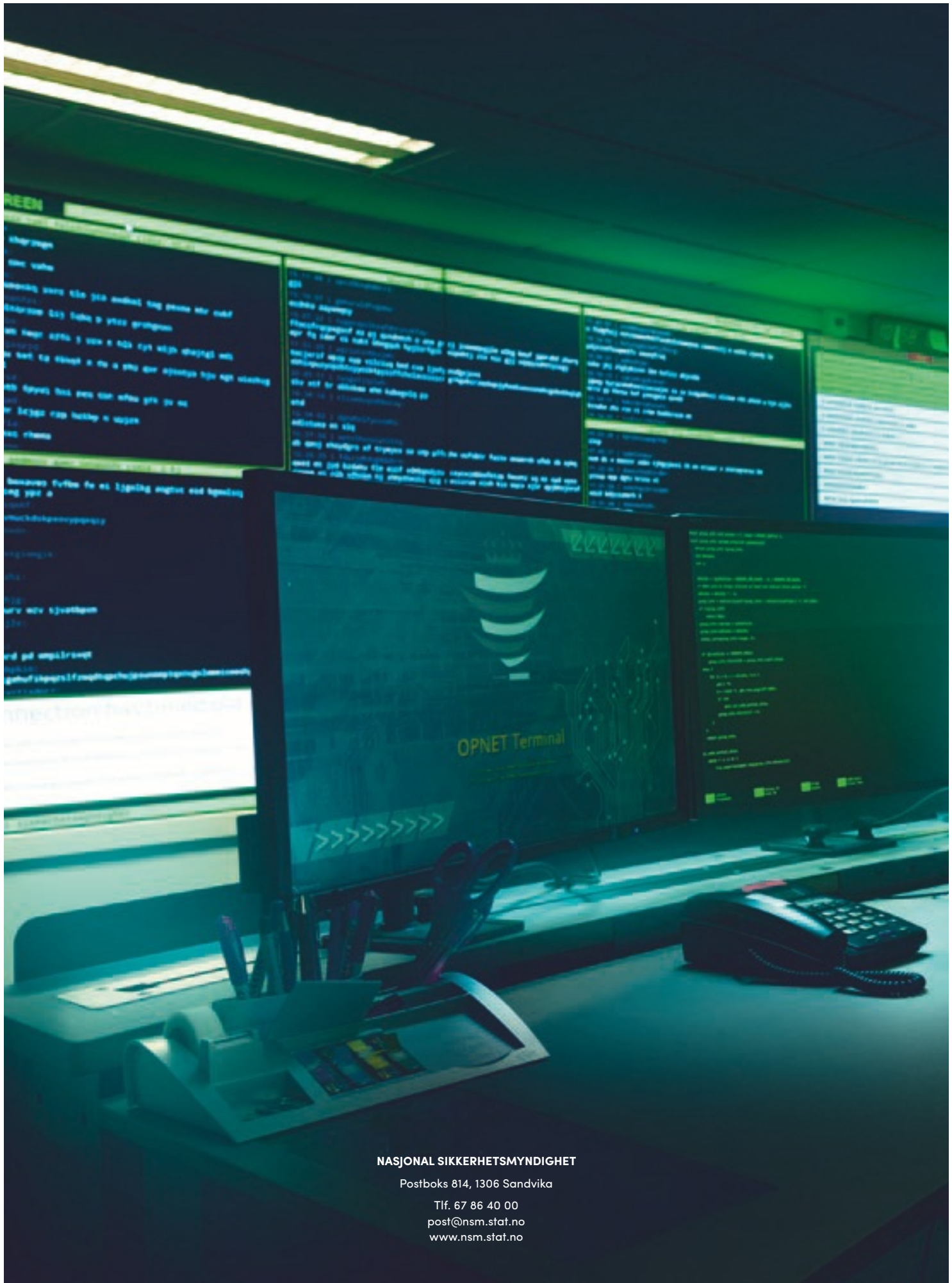
NOTE 3 ANDRE UTBETALINGER TIL DRIFT OG UTBETALING AV FINANSUTGIFTER

	31.12.14	31.12.13
<i>Andre utbetalinger til drift</i>		
Husleie	10 615 558	5 619 256
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	9 026 195	14 139 962
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	65 622	108 525
Mindre utstyrsanskaffelser	36 328 524	37 835 943
Leie av maskiner, inventar og lignende	6 503 107	2 099 599
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	21 251 886	21 157 072
Reiser og diett	9 702 309	9 066 056
Øvrige driftsutgifter	9 916 748	12 672 209
Sum andre utbetalinger til drift	103 409 949	102 698 622

NOTE 4 SAMMENHENG MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.14	31.12.14	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Omløpsmidler			
Kundefordringer	361 044		361 044
Andre fordringer	41 048	41 048	0
Sum	402 092	41 048	361 044
Langsiktige gjeld			
Annen langsiktig gjeld		0	
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		0	
Skyldig skattetrekk	-6 201 246	-6 201 246	0
Sum	-6 201 246	-6 201 246	0
Sum	-5 799 154	-6 160 198	361 044

NASJONAL SIKKERHETSMYNDIGHET

Postboks 814, 1306 Sandvika

Tlf. 67 86 40 00
post@nsm.stat.no
www.nsm.stat.no